

КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ ІМ.
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

***ОБДАРОВАНА ДИТИНА У ПРОСТОРИ
ВИХОВНИХ ІННОВАЦІЙ***

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН-ВЕБІНАРУ**

16 грудня 2020 року

Івано-Франківськ
2021р

УДК 373.2.091

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника *(протокл № 6 від 25 березня 2021р.)*

Рецензенти:

Н. В. Лисенко – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Н. Б. Лазарович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Обдарована дитина у просторі виховних інновацій: матеріали науково-практичного онлайн-вебінару. (16 грудня 2020 р.) / – Івано-Франківськ: ПНУ, 2021. 78 с.

Збірник містить матеріали наукових доповідей міжвузівського науково-практичного онлайн-вебінару, метою якого є обговорення актуальних питань виявлення та проектування обдарованості дітей в дошкільному віці. Вебінар проведено в рамках угоди про співпрацю між Прикарпатським національним університетом імені Василя Стефаника та Кременецькою обласною гуманітарно-педагогічною академією ім. Тараса Шевченка. Основна увага приділена питанням застосування інтерактивних форм, методів та засобів навчання і виховання дітей в закладах дошкільної освіти.

Матеріали онлайн-вебінару будуть корисними аспірантам, здобувачам вищої освіти, вихователям ЗДО.

Відповідальність за наукову коректність і оригінальність текстів несуть автори.

© Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, 2021
© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021

ЗМІСТ

➤ Секція №1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ

-
1. **Стремінська Ірина**, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Теоретичний аналіз концептуальних моделей навчання й виховання обдарованої особистості 6
 2. **Паньків Оксана**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Теоретичний аналіз понять «здібності» та «обдарованість» в психолого педагогічних дослідженнях..... 10
 3. **Стефанишин Лілія**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Перспективні напрями розвитку навчання і виховання обдарованих дітей дошкільного віку в ЗДО. 14
 4. **Романишин Ніна**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей дошкільного віку 17
 5. **Христонько Христина**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Теоретичні аспекти формування пізнавальної активності дошкільників в психолого-педагогічній літературі..... 21
 6. **Гуцуляк Віталія**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, III курс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Проблеми соціалізації обдарованої дитини в умовах закладу дошкільної освіти 25

**ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗДО**

1. **Кравець Любов**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології, Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Система роботи з обдарованими дітьми 29
2. **Молявчик Лілія**, здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, КОГПА ім. Тараса Шевченка.
Технології виховання творчої дитини 31
3. **Мільчевич Ілона**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Компетентнісний підхід до розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку 34
4. **Романишин Надія**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Організаційно-методичні умови забезпечення розвитку обдарованості дітей дошкільного віку в ЗДО 37
5. **Федишин Вікторія**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Особливості використання сучасних інформаційних технологій в ЗДО як засіб творчого розвитку дітей 40
6. **Медвідь Уляна**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Ікурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку під час занять з ознайомлення з природою 44
7. **Чорнописька Ірина**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Значення інноваційних освітніх технологій у розвитку обдарованості дітей дошкільного віку 48
8. **Бакай Вероніка**, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти I курс Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей дошкільного віку . 52

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ
ДІТЬМИ**

-
1. **Скоморовська Ірина**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Формування готовності майбутнього вихователя до роботи з обдарованими дітьми 57
 2. **Лазарович Надія**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Готовність майбутніх педагогів до впровадження новітніх освітніх технологій в роботу з обдарованими дітьми в ЗДО 59
 3. **Кондрат Наталія**, здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Формування професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО до роботи з обдарованими дошкільниками 62
 4. **Юрків-Чернявська Леся**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Особливості професійної підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з обдарованими дітьми 66
 5. **Андріяшко Ольга** здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Особливості педагогічної роботи з обдарованими дітьми в сім'ї 70
 6. **Мельник Софія**, здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, IVкурс, педагогічний факультет, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.
Співпраця з батьками у забезпеченні умов для творчого розвитку здібностей обдарованих дошкільників в ЗДО 73

➤ Секція №1
**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ
ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ**

Ірина Стремінська

Здобувач другого (магістерського) рівня

вищої освіти, I курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ МОДЕЛЕЙ НАВЧАННЯ Й ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Сучасні зміни динамічного світу, що стосуються усіх сфер нашого буття, стали безперервним процесом вдосконалення особистісного потенціалу наших досягнень. Успіх та можливості самореалізації креативно обдарованих особистостей визначають наступний потенційний різнобічний розвиток кожної держави, що зумовлює чергове привернення уваги до вдосконалення моделей навчання та виховання креативно обдарованих особистостей.

Мета статті: теоретично проаналізувати моделі навчання і виховання обдарованої особистості.

Сьогодні дослідники виокремлюють три основні види обдарованості – інтелектуальну, творчу та креативну; окрім того визнають різні види спеціальної обдарованості – у музиці, в живописі, декоративно-прикладному мистецтві, обдарованість у певних видах спорту чи інших видах діяльності.

Найбільше полеміки виникає у розрізненні відповідних особистісних властивостей, які стосуються перших трьох видів обдарованості (праці В. Клименка, В. Костіва, Л. Місцихи та ін.). Найбільше досліджена в системі обдарованості особистості креативна обдарованість (дослідження Євтуха М., Волощука І., Носко М., Тадеєва П.)

В Україні працюють ліцеї, гімназії, приватні школи, які приділяють увагу навчанню і розвитку дітей з інтелектуальною та академічною обдарованістю.

Історично так склалося, що у вітчизняній психології поняття обдарованості переважно розглядалося у рамках проблеми здібностей. Зауважимо, що проблема розвитку здібностей має достатньо складну долю в історії психологічної науки.

З другої половини ХХ сторіччя в психології здібностей вирізняється психофізіологічний підхід, де вирішується проблема співвідношення основних

властивостей нервової системи і загальних психічних здібностей задля наукової характеристики індивідуальних відмінностей. У працях В. Русалова та С. Дудіна, Г. Челпанов Л. Виготського було виявлено закономірності взаємодії темпераменту із загальним інтелектом і творчими здібностями, доведено, що темперамент, який є фізіологічною властивістю людини, що відбиває і трансформує соціальні впливи на людину та вберігає організм від надмірної малої енергії [6].

Отже, під здібностями розуміють індивідуально-психологічні характеристики, які відрізняють одну людину від іншої, які мають відношення до успішності виконання будь-якої або багатьох діяльностей. Приміром, в'ялість, повільність, збудливість, котрі не виявляються індивідуальними здібностями не розглядаються як умови успішності діяльності. Здібності не зводяться до таких знань, умінь і навичок, які вже вироблені в даної людини.

Л.А. Венгер вважав, що здібності це якості, що забезпечують успішність виконання діяльності, тобто це опосередкована система перцептивних дій, що забезпечує успішність перцептивної діяльності дитини і являється сенсорними здібностями, орієнтовані опосередковані дії, що дозволяють вирішувати задачі різної складності [6].

Обдарованість дитини, як і окремі її здібності також не даються в готовому вигляді від природи. Вроджені задатки – це лише одна з передумов надзвичайно складного процесу формування індивідуально-психологічних якостей, у тому числі і здібностей, які величезною мірою залежать від впливу середовища, системи виховання і характеру діяльності. Обдарованість дитини визначається в її здібностях, які поділяються на загальні і спеціальні.

В Україні проблему здібностей досліджують О.В. Проскура, Ю.С. Гільбух, Г.С. Костюк та інші. На думку О.В. Проскури вся система освіти була розрахована на продукування середніх, часто пригнічених, не готових до серйозних обов'язків і відповідальності людей. А тим часом кожна цивілізована країна і кожна розвинена нація одним з найбільших своїх скарбів вважає талановиту людину [7].

Г.С. Костюк характеризує видатні здібності в якій-небудь галузі, що виявляються в творчому виконанні завдань, талантом. Талановитість є різносторонньою властивістю, хоч і виявляється часто в якійсь одній діяльності, найбільш цікавій людині [4].

До загальних здібностей О.В. Проскура відносить активність і, особливо, пізнавальну активність дитини, її допитливість, свіжість і гостроту сприймання, яскравість уяви, фантазії у деяких рисах мислення. Тож надзвичайно важливо саме в зв'язку з проблемою здібностей орієнтуватися на положення про те, що «Кожний новий період розвитку має свої особливі, неповторні достоїнства, а перехід від одного віку до іншого пов'язаний не лише з надбаннями, але й помітними втратами» [7].

І. Костюк визначив обдарованість як індивідуальну своєрідність здібностей людини, вказуючи на значущість природних даних кожної окремої особистості як сили, даної від природи, котра є вихідною внутрішньою спадщиною розвитку здібностей [4].

Ю. З. Гільбух вважає, що однобічність визначає дисгармонію в здібностях, тобто наявність в даної людини й таких здібностей, рівень яких не досягає норми. Однобічна розумова – одна з можливих причин добре відомої всім однобічної навчальної спрямованості. Палітра обдарованості (за Гільбухом) – це основні типи обдарованості: загальна (розумова) і спеціальна: художня, соціальна, спортивна[2].

Головним у визначенні потенційних можливостей дитини є наявність певних знань, умінь і навичок, у поєднанні з її інтересами, тобто виявлення того, що знає, що вміє і чим хоче займатися дитина.

І. С. Волощук досліджуючи проблему обдарованості, встановив, що обдаровані діти уже в ранньому віці мають чітке, хоча й дуже широке коло проблем, що їх цікавлять; здібні діти люблять складні ігри, не виконують стандартних вимог. [1].

Однією з причин страждання обдарованих дітей є притаманне їм бути у всьому досконаліми; неможливості досягнути абсолютної досконалості у всьому викликає у них болюче і гнітюче почуття та відчай, вони ставлять перед собою нереальні завдання практичного спрямування. Обдаровані діти нетерпимі до примітивного, посередницького, у них рано проявляються почуття справедливості. Їм властиве почуття гумору; вони часто бачать смішне там, де інші не помічають, тому сприймаються останніми як диваки. Такі діти наділені багатую уявою, схильні перебільшувати страх, небезпеку ситуації, в якій перебувають [1].

Зауважимо, що й сьогодні дослідники ще не можуть дати вичерпну відповідь на всі питання, які постають, з проблеми виховання обдарованої, здібної, талановитої дитини. Разом з тим ряд принципів положень для розвитку педагогічної практики можна визначити вже тепер:

- визнання своєрідності, унікальності періоду дошкільного дитинства, його особливої ролі у становленні особистості;
- увага, турбота, повага, любов до дитини є тією основою, на якій зростає її впевненість щодо своїх можливостей, інтерес до різних сфер навколишнього життя, здатність дивуватися, захоплюватися, пробувати, досліджувати, фантазувати, вигадувати, запитувати, шукати;
- самоповага й оптимістичний настрій дитини, підставою для якого є позитивні оцінки вихователем її дій і поведінки, - необхідна умова її різнобічної активності, у процесі якої розвиваються загальні і спеціальні здібності;
- особисто орієнтована модель взаємодії педагога та дітей;

- забезпечення умов і можливостей для приємного, змістовного спілкування у сім'ї і в дошкільному закладі, для занять, особливо індивідуальних, різними видами діяльності сприяє розвитку пізнавальної й естетичної активності дитини, її здібностей;
- творча особистість педагога, зацікавлене ставлення до дитячої творчості;
- сприймання дитячої творчості як цінності, бережне ставлення до творчої продукції;
- створення сприятливих умов для повноцінного життя, поглибленого оволодіння старшими дошкільниками певною справою, що сприяє розвиткові відповідних інтересів, нахилів, здібностей. [3].

Як довели сучасні дослідження, учених, художників і фахівців, що вирізнялися надзвичайною продуктивністю або творчими здібностями, крім високого інтелекту об'єднували деякі особистісні риси, мотивація до роботи і перцептивний стиль.

Проаналізувавши всі можливі дослідження науковців щодо розвитку обдарованості, ми зрозуміли, що це питання є досить складне і багатоаспектне. І кожне покоління обдарованих і здібних дітей є своєрідним, унікальним і новим. Тому, щоб встигати за еволюцією і знаходити підхід до навчання і виховання обдарованих, потрібно досліджувати надалі це надзвичайне явище.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Волощук І. С. Не закопуймо талантів в землю // Рідна школа. – 1998. –
2. №1. – С. 63-65.
3. Гільбух Ю. З. Розумово обдарована дитина: Психологія, діагностика, педагогіка: Пер. з рос. – К.: Віпол, 1993. – 75 с.
4. Каратьєва М. І. Розвиток творчої особистості дошкільника. / За заг. ред. Грицюк Л. А. – Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори – 2006», 2008. – 352 с.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л. М. Прокалієнко, В. В. Андрієвська, Г. О. Балл, О.Т.Губко, О. В. Проскура – К.: Рад. школа, 1989, - 421 с.
6. Лавриненко С.Л. Батькам обдарованої дитини: психологічні поради щодо виховання // Обдарована дитина – 2009 - №6.
7. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.

Оксана Паньків

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, IV курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТЬ «ЗДІБНОСТІ» ТА «ОБДАРОВАНІСТЬ» В ПСИХОЛОГО ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Проблема обдарованості в наш час підлягає для дискусій та стає все більш актуальною. Це насамперед пов'язано з потребою суспільства в неординарних творчих особистостях. Потенціал обдарованості є найціннішим ресурсом духовного поступу й матеріального розвитку людства, і саме тому важливо вчасно її виявляти. Багато вітчизняних та зарубіжних вчених досліджували поняття "здібності" та "обдарованість" і дедалі більше дітей народжується з цим. Тому дана тема є досі актуальною.

Мета публікації: теоретично проаналізувати проблеми обдарованості та здібностей психолого-педагогічних дослідженнях.

Обдарованість - це сукупність особливих якостей індивіда, його внутрішніх передумов. Вона виникає і стабілізується в процесі індивідуального розвитку, і визначає успіх діяльності в тій чи іншій сфері. Це систематично організована структура індивідуальних якостей особистості, що формується протягом всього життя людини і є продуктом взаємовідносин людини і навколишнього середовища. [6].

Важливо з'ясувати питання про здібності і їх взаємозв'язок з обдарованістю, так як проблема розвитку здібностей має достатньо складну долю в історії психологічної науки.

Одним з основоположних напрямків наукового розуміння обдарованості у вітчизняній психології були засновники диференціальної психології і психофізіології - Б. Теплов і В. Небиліцин. Їхнє вчення було настільки актуальним, що цитувалось в багатьох підручниках з психології. Б. Теплов зазначав, що обдарованість – це своєрідне сполучення здібностей, від якого залежить успішне виконання тієї чи іншої діяльності”[7,с.205].

Обдарованість, за словами І. Костюка, - індивідуальна своєрідність здібностей людини, що вказує на значущості природних даних кожної окремої

особистості як сили, даної від природи, котра є вихідною внутрішньою спадщиною розвитку здібностей [3,с.204].

Проблема здібностей є досить важливою для психічного розвитку людини в онтогенезі, тому потрібні психолого-педагогічні технології, які б забезпечували реальний індивідуальний підхід до дітей [4,с.35]. Н.С. Лейтес одним з перших звернув на це увагу. Учений вказує на необхідність вивчати внутрішні умови розвитку здібностей, серед яких особливо виділяються формально-динамічні. Н.С.Лейтес продовжив встановлення зв'язків диференціальної психології з психофізіологією та продовжив впровадження теорії Б.М. Теплова про те, що талант визначається не тільки розумовим розвитком людини, а й індивідуальністю, сукупністю факторів, які в нього входять. В основі його концепції лежать положення про вікову обдарованість, що спричинена особливостями різних вікових періодів. Концепція базується на цілісну картину розвитку інтелекту у молодших школярів, підлітків.

Поняття "здібностей" є досить актуальною серед багатьох вчених. Для прикладу, "здібність", за Л.С. Виготським,- існування в культурі основ взаємодії з дійсністю; підпорядкування цілісного розвитку свідомості, через засвоєння дитиною досягнень культури [1].

Б.М.Теплов зазначає, що здібності – індивідуальні особливості, котрі не зводяться до наявних навиків, умінь і знань, але ті, котрі можуть пояснити легкість і швидкість придбання знань і навичок. Вчений вважає, що здібності завжди являються результатом розвитку, а вродженими можуть бути лише анатомо-фізіологічні здібності, задатки, які лежать в основі розвитку здібностей [6].

О.В. Запорожець визначає здібності як окремі психічні властивості, які є умовами успішного виконання якоїсь однієї або кількох діяльностей. Наявність окремої здібності ще не може забезпечити успішне виконання якоїсь діяльності. Вчений зазначає,що для цього потрібен розвиток цілого ряду здібностей і поєднання здібностей, яке забезпечує людині можливість успішного виконання якоїсь діяльності, називається обдарованістю до даної діяльності [2]. Вчений вважає, що для творчості письменника, наприклад, необхідні спостережливість, образна пам'ять, творча уява, ряд інших здібностей. Тобто ті якості, які формуються протягом всього життя під впливом та розвитком діяльності.

Г.С. Костюк називає талантом видатні здібності в якій-небудь одній чи в кількох галузях діяльності, що виявляються в творчому виконанні завдань. При цьому, автор зазначає, що талановитими можуть бути не лише вчені, поети чи композитори, а й педагоги чи організатори. Талановитість не є однобічною, вона різностороння, хоча й виявляється часто у одній діяльності, якою найбільше захоплюється людина.

Л.М. Фрідман, І.Ю. Кулагіна виділяють потенційні та актуальні здібності. Здібності, які проявляються під час виконання нових завдань, що потребують розв'язання, вони називають потенційними. Актуальні ж здібності це ті, які не

тільки від її психологічних особливостей, але й від умов, в яких можуть бути реалізовані ці потенції та розвиваються в залежності від потреб конкретного виду діяльності.

А.В. Колот зазначає, що розвиток здібностей перш за все залежить від суспільних умов, в яких живе і виховується дитина. Але потрібно, щоб дитина сама намагалась розвивати свої здібності, іншими словами, одних умов для розвитку здібностей недостатньо.

Діти, у яких яскраво виявлені задатки - здібності можуть виявитись досить рано. Для прикладу, Моцарт почав складати музику в 5 років, Репін з 6 років малював фарбами, в Пушкіна літературний дар проявився в 9 років. Але є й люди, у яких розвиток здібностей проявлявся довгі роки: , Ньютон, Пастер, Менделєєв у школі вважалися нездібними учнями, а згодом стали великими вченими.

Для розвитку здібностей необхідно працювати: розвивати пам'ять, увагу, мислення, багато читати.

Вчені О. Проскура, Ю. Гільбух, Г. Костюк, В. Моляко, І.Волощук та ін. досліджують цю проблему. Для прикладу, О. виділяє наявність загальної інтелектуальної обдарованості, що може виступати в надзвичайно високому рівні розумового розвитку і в якісній своєрідності розумової діяльності .

Інтелектуальна обдарованість- це ,безумовно не дар ,а результат довготривалого внутрішнього процесу видобування і росту індивідуально-когнітивних ресурсів особистості, напрям якого виявляється специфічними формами організації пізнавального досвіду людей.

М. Холодна називає обдарованих людей "національним надбанням" [7,36]. Учена зазначає, що чим більше в суспільстві інтелектуально-обдарованих людей, тим менше озонових дир і тим менш виразніший хаос соціальної організації. Вона акцентує увагу на основних проявах інтелектуальної обдарованості:рівень інтелектуальних здібностей,рівень інтелектуального контролю, рівень інтелектуальних критеріїв [7,с.38].

Дослідниця виділяє інтелектуальну продуктивність трьома базовими властивостями інтелекту:

1.Властивості, які характеризують досягнутий рівень розвитку окремих пізнавальних психологічних функцій, і ті, які лежать в основі точності і швидкості пізнавального відображення (сенсорний розвиток, швидкість сприймання, просторова візуалізація, оперативна і довготривала пам'ять, запас слів, категоріально-логічні здібності).

2. Комбінованими властивостями, що характеризуються можливостями виявлення співвідношень між різними враженнями, уявленнями, поняттями, включаючи здатність визначати, самостійно формувати, а також конструювати неможливі зв'язки між ними.

3. Процесуальні властивості, які характеризують операції.

За даними психолого-педагогічних досліджень уже починаючи з двох-трьох років у дитини стають помітними відчутні індивідуальні відмінності в інтелектуальному розвитку. Є високий, середній та низький рівень інтелекту. Він залежить від засвоєння інформації, її обсягу, вмінні застосування.

За Ю.З. Гільбухом загальна обдарованість визначається надзвичайно раннім проявом високої пізнавальної активності й допитливості; швидкістю і точністю виконання розумових операцій, багатством активного словника, творчим виконанням завдання, тощо.

В.Маляко пропонує свою гіпотетичну структуру творчої обдарованості, орієнтуючись на 6 її основних параметрів, а саме: I - сфера реалізації обдарованості, II – прояви творчості, III – прояви інтелекту, IV- динаміка діяльності, V- рівні досягнень, VI- емоційна забарвленість [4].

Отже, проблема обдарованості у наукових працях розглядалася вже давно, але лише в рамках педагогічної науки, і лише останнім часом вона набуває характеру психологічної проблеми досліджень. На підставі вітчизняних досліджень можемо різносторонньо розкрити зміст обдарованості, як своєрідного поєднання здібностей, що забезпечують успішне виконання певних видів діяльності; розумовий потенціал, інтелект людини, цілісна індивідуальна характеристика пізнавальної спроможності й здібності до навчання. Тема обдарованості та здібностей потрібно широко вивчати надалі для ефективнішого використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Под. ред. В.В. Давидова. – М.: Педагогика. – 1991. – 480с.
2. Запорожець О.В. Психологія. – К.: Радянська школа, 1954. – 378с.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під. ред. Л.М Прокалієнко, В.В. Андрієвська, Г.О.Балл, О.Т. Губко, О.В. Проскура – К.: Рад. школа, 1989. – 421с.
4. Моляко В.О. Актуальні соціально-психологічні аспекти проблеми обдарованості // Обдарована дитина. – 1998. – №2. – С.3-6.
5. Психология индивидуальных различий./ Под. ред. Ю.Б. Гиппенрейтер, В.Я. Романова – М.: Высшая школа, 1982. – С.350.
6. Теплов Б.М. Здібності і обдарованість: Хрестоматія по психології/ Під редакцією А.В. Петровського – М.: Просвещение. – 1987. – 477с.
7. Холодная М.А. Психологические механизмы интеллектуальной одарённости // Вопросы психологии. – 1993. – №3 – С.32-39.

Лілія Стефанишин
*Здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, IV курс
Педагогічний факультет
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Лазарович Н.Б.
м. Івано-Франківськ*

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗДО

Створення і налагодження системи роботи з обдарованими дітьми в дошкільному закладі є запорука розвитку здібностей всіх дітей. Як стверджують сучасні дослідження дошкільний вік сприятливий період для розвитку дитячого таланту. Отож, завдання педагога полягає в тому, щоб знайти, розкрити та сприяти розвитку здібностей дитини.

Метою статті є теоретично проаналізувати особливості організації навчання обдарованих ЗДО.

У Базовому компоненті дошкільної освіти України розвиток творчості виступає як основний показник обдарованості дошкільника: «Розвиненість та зрілість емоційних, когнітивних, вольових психічних процесів надає дитині якісно нові можливості прояву свого «Я» у всіх видах діяльності. Дитина може діяти не тільки за зразком, але й творчо вирішувати завдання, що забезпечує гармонійне поєднання рушійних сил активності дитини, спрямованих на здобуття знань, умінь, навичок та реалізацію особистісних механізмів регуляції своєї поведінки для досягнення поставленої мети. Творчі діяльнісні досягнення дитини характеризують прояв її здібностей (рухових, комунікативних, пізнавальних, мовленнєвих, образотворчих, музичних та інших)[1].

По завершенню навчання, у дитини мають бути сформовані певні види компетенцій щодо кожної освітньої лінії розвитку дитини.

Також завдання творчого розвитку особистості дитини розв'язують лінії: «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» (інваріативна частина). Варіативна частина Базового компонента може бути доповненою творчими лініями, які будуть розвивати у дітей креативність. Все залежить від індивідуальних інтересів і потреб дітей, запитів і побажань батьків, наявних умов розвитку дошкільників.

Отож, роботу з обдарованими дітьми слід проводити з врахуванням комплексного підходу, що включає декілька етапів.

Отож, в моделі обдарованості дошкільного віку можна виділити три блоки:

- Перший блок - це мотивація до відповідного виду діяльності, приміром, в розумовій обдарованості - це пізнавальна активність, як прояв потреби дитини в розширенні своїх можливостей дій в нових ситуаціях..
- Другий блок - операційний, зокрема розумові здібності дитини визначаються, рівнем розвитку наочного моделювання, що дозволяє дитині аналізувати об'єктивні властивості дійсності і рівнем розвитку символізації
- Третій блок - блок реалізації, що передбачає наявність можливостей втілювати в реальність своїх досягнень, оформити результати рішення тощо [3].

Педагогові потрібно виявити обдарованих дітей, за допомогою діагностичних методик, анкетування, у вигляді тестів, батьків для визначення здібностей їх дітей, спостережень за дитиною під час організації життєдіяльності в ЗДО.

На цьому етапі важливо створити індивідуальні лінії розвитку здібностей кожної обдарованої дитини. Педагог має належним чином підготуватися до спілкування з дитиною, створити емоційну позитивну атмосферу. Вихователям групи надаються рекомендації створити портфоліо на кожную дитину, з яким бажано працювати на протязі перебування дитини в ЗДО, тому що не всі діти розкривають таланти одночасно.

Важливого значення потрібно надавати організації предметно-розвивального середовища [4]. Для створення ефективного середовища розвитку здібностей, варто користуватись вимогами:

- високий ступінь проблемності і потенційну варіативність;
- предметно-інформаційне збагачення середовища, наявність необхідного матеріального і інформаційного ресурсу, доступність і різноманітність предметів в даному середовищі, можливість будь-якого їх використання;
- поєднання індивідуальної ігрової та дослідницької діяльності з її колективними формами [4].

Форми і методи роботи з обдарованими дітьми дошкільного віку у розвиваючому середовищі ЗДО мають сприяти залученні дошкільнят в творчі гри з однолітками, в специфічні види діяльності (предметні ігри, малювання, конструювання, ліплення та ін.); продукування запитань під час навчально-виховного процесу; надання дітям можливостей здійснення спільної з дорослими діяльності, наявність в оточенні дитини зразків і результатів дорослої креативності; доступності і різноманітності предметів в даному мікросередовищі, ІКТ-засоби; стимулювання самостійності та незалежності дітей, формування

відповідальності за себе і свою поведінку; створенні атмосфери взаєморозуміння і можливості спонтанної експресії [7].

При виконанні перерахованих вище рекомендацій необхідно не забувати що визначальне значення для розвитку обдарованості дитини дошкільного віку має організація відповідного розвиваючого середовища, і цілеспрямованої підтримки обдарованості дитини з боку оточуючих його дорослих.

Зокрема, як доводять психолого-педагогічні дослідження, творити дитина здатна тільки за умови позитивного емоційного стану, тому вихователеві при організації видів діяльності повинен створити сприятливий емоційний клімат у віковій групі. Розвитку творчого мислення в дошкільному віці є поєднання трьох сфер, а саме мислення, уяви та емоцій.

У працях Д. Богоявленської, Л. Венгера, Н. Подд'якова і ін. доведено, що вже старші діти дошкільного віку здатні до самостійного дослідження складних багатофакторних ситуацій, що залежать від комплексу причинно-наслідкових зв'язків. Експериментування дошкільників зі складним об'єктом-це цілісна пошуково-дослідницька. Пізнавальна діяльність має свою методологію ефективні механізми, до яких відносяться: особливості пізнавальної мотивації і цілеспрямовування; знання і уявлення про системи взаємодій; використання комбінованих маніпуляцій.

Завдання вихователя створити ефективне розвиваюче середовище, з врахуванням всіх особливостей у розвитку здібностей дитини. Максимально використовувати можливості розвитку специфічних дошкільних форм пізнання, здійснюється на організованих заняттях, дотримуйчись таких принципів як системності, урахування вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного віку, активності і самостійності дитини, стимулювання власних ідей, способів дій [4].

Велике значення постійне оновлення інформації щодо розвитку здібностей дітей дошкільного віку через новітні сучасні наукові дослідження педагогів і психологів, а також постійний обмін досвідом вихователів і методистів у практичній діяльності. Отож, доречними будуть організації в ЗДО семінарів, практикумів, тренінгів з метою ефективності роботи з обдарованими дітьми.

Отже, проблема обдарованості набуває особливо актуального значення вже в дошкільному віці, тому що в період дошкільня закладається основа для подальшого розвитку особистості, формується підґрунтя для інтенсивного інтелектуального та творчого розвитку. Батьки і вихователі повинні бути навчальними партнерами і готовими весь час обмінюватися з дитиною знаннями, думками, судженнями, організувати всебічну обдарованих дітей.

Висновок. Підсумовуючи вище викладене, слід зазначити, що обдарованість – це не тільки подарунок долі для відібраних нею, а ще й випробування духу. Робота із здібними та обдарованими дітьми дуже кропітка, але цікава. Варто дітей

зробити співучасниками процесу вироблення цілей, , самостійного творчого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Гудь М. К. Обдаровані діти. Психолого-педагогічні аспекти роботи / М. К. Гудь// Початкова освіта.— 2010.- № 45.
3. Ковальська Н. Я. Обдаровані діти: виявлення, навчання, розвиток. Посібник. 2012. – 203 с.
4. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
5. Порох Л. Ю. Робота зі здібними та обдарованими дітьми / Л. Ю. Порох// Рідна школа.— 2011.- № 3. – С. 39-40.
6. Проценко О. В. Розвиток здібностей у дошкільників //О. Проценко. – К.: шк. Світ, 2011. – 128 с.
7. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е. І. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – 2012 с.

Ніна Романишин

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти , IVкурс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

На сучасному етапі розвитку психолого-педагогічної науки обдарованість трактується як рівень, якісної своєрідності особистості, що характеризується складною взаємодією спадковості і соціальної сфери опосередкованої діяльністю дитини.

Мета:

В дошкільному віці у визначені проблеми обдарованості цікавими і доречними є ідеї про творчість як універсальний механізм розвитку психіки С.

Рубінштейна, А.Матюшкіна, Д. Богоявленської, О. Моляко, та ін. дослідників; про значимість і самоцінність дошкільного дитинства (Л.Люблінська, А. Запорожець, Д. Ельконін, та ін.).

Найбільш часто дослідники при визначенні обдарованості дошкільнят звертаються до концепції творчої обдарованості А.М. Матюшкіна. Відповідно до даної концепції обдарованість це творчий потенціал закладений в дитині з народження і розвивається в міру його дорослішання.

Існує безліч видів і форм обдарованості, оскільки психічні можливості дитини надзвичайно пластичні і є змінними на різних етапах вікового розвитку. О. Дьяченко в дослідженнях про обдарованість важливо значення надає прилученню дитини з дошкільного віку до різних видів діяльності.

Психологічна наука розглядає обдарованість через дослідження здібностей як умови успішного оволодіння діяльністю, а отже в безпосередньому взаємозв'язку діяльності і здібностей. Тобто, загальні здібності потрібні для здійснення декількох видів діяльності, спеціальні співвідносяться з якимось одним. [1]

У сучасній педагогічній практиці визначають такі три групи обдарованих дітей: перша - діти з високими показниками за рівнем загальної обдарованості; друга - діти, які досягли успіхів у будь-яких сферах; третя категорія обдарованих – діти, які успішні в в шкільному навчанні [5].

В дослідженнях Л.Венгера доведено основні закономірності розвитку розумових здібностей дошкільника, їхній складників сенсорних, пізнавальних та творчих. Зокрема до сенсорним відносять здібності, що проявляються в сприйнятті предметів та їх властивостей. Для будь-якої дитячої діяльності необхідний облік зовнішніх якостей предметів. Сенсорні здібності є фундаментом розумового розвитку дитини, адже в основі цього процесу лежить освоєння дітьми сенсорних еталонів, і починають інтенсивно розвиватися вже в 3-4 роки.

Обдарованість охоплює широкий спектр індивідуально-психологічних особливостей, зокрема таким дітям властиві особливі риси, які відрізняють їх від більшості однолітків. Таких дітей відрізняє допитливість і дослідницька активність, тому що у них спостерігається підвищена біохімічна і електрична активність мозку [1].

Обдаровані діти характеризуються хорошою пам'яттю, що обумовлена раннім оволодінням мовою і абстрактним мисленням, здатністю класифікувати і категоризувати інформацію, вміння користуватися накопиченими знаннями в повсякденному житті. А також, таких дітей обдарованих дітей також відрізняють підвищена концентрація уваги та наполегливість у досягненні результату в тій сфері, що їм цікава [1].

Легкість оволодіння навчальним матеріалом сприяє виникненню формуванню впевненості дитині в своїх силах, певних навичок адаптувати обставини відносно своїх цілей. Проте таким дітям доводиться стикатися і з

особливими труднощами, а саме, з відносинами батьків до обдарованості своїх дітей, зокрема деякі батьки направляють свої зусилля на розвиток здібностей своїх дітей у відповідності зі своїми уявленнями про цілі та завдання виховання.

Варто проаналізувати якісні характеристики обдарованості, котрі в зв'язку зі специфікою психічних особливостями їх прояву передбачають своєрідні види обдарованості.

Ряд вчених Дж. Рензулли, А. Матюшкін, Д.Богоявленська, Н.Лейтес та ін. у концепціях обдарованості виділяють такі структурні компоненти:

- когнітивний,
- особистісний (мотиваційний),
- творчий: загальні та спеціальні здатності вище середнього рівня; домінуюча пізнавальна мотивація; креативність (здатність, породжувати оригінальні ідеї, використовуючи нестандартні способи діяльності) [3].

Для обдарованих дітей на ранніх етапах розвитку (до 2-3 років) характерна висока чутливість до новизни ситуації, що виявляється в більш яскраво вираженою і стійкою реакції на новий предмет, звук, зображення і т.д. Поступово до 3-5 років первинна дослідницька активність проявляється в самостійній постановці питань і проблем по відношенню до невідомого. Такі діти більш наполегливі в пошуку відповідей, при цьому вимагають від дорослих повних і глибоких за змістом пояснень.

Дослідження Н.Лейтеса доводять, що ознаки обдарованості спочатку проявляються в музиці і художній творчості, пізніше пізнавальна активність виражається в формі сприйняття музики, а вже в 3-4 роки різко зростає прагнення до самостійних дій. Це проявляється в наслідуванні дитиною в імітації манери співу, гри на музичних інструментах [1].

В художній діяльності обдарованість виявляється у вибірковості зорових образів і уявлень, в гострій спостережливості, що проявляється в здібності помічати незвичайне, красиве і запам'ятовувати.

Завичай потенціал розвитку обдарованості дитини в дошкільному віці є не помічений, але кожному такому випадку передують різні, зокрема батьки, педагоги та інші дорослі не виявили належної уваги до прояву дитячих здібностей, або ж бракувало знань про важливість обдарованості на цьому віковому етапі.

Отже, при аналізі кількісних характеристик обдарованості варто користуватись критеріальним підходом, що дозволяє описати ступінь вираженості психічних можливостей людини. Зокрема, вид діяльності забезпечується сферами психіки (інтелектуальна, емоційна, мотиваційно-вольова сфери) і проявляється у практичній діяльності; у пізнавальній діяльності; художньо-естетичній; комунікативній; духовно-ціннісній [3]. Отже, обдарованість виступає як інтегральний прояв різних здібностей.

Потенційна обдарованість це психологічна характеристика дитини, в якій присутній лише певний психічний потенціал для високих досягнень в певному виді діяльності, але не може реалізувати свої можливості в даний момент через функціональну недостатність. Потенційна обдарованість вимагає високої прогностичності використовуваних діагностичних методів і проявляється при сприятливих умовах[3].

Отже, процес розвитку здібностей дошкільника має певну логічну структуру. Знання механізмів розвитку здібностей дитини дошкільного віку дозволяє за кожною своєю дією бачити певний етап розвитку дитини. Такий підхід дає можливість педагогу проводити заняття не формально, а підходити до освітньої роботи усвідомлено, творчо, вносячи в інноваційні засоби навчання і виховання в ЗДО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
2. Лазарович Н. Природа – джерело обдарованості. – Програма розвитку інтелектуальних та творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. – Івано-Франківськ, 2006. – 31 с.
3. Развитие одаренности дошкольника в условиях дошкольного образовательного учреждения [Текст] : методические рекомендации / авторы-сост. : И. С. Морозова, О. Ф. Григорьева. – Кемерово : Изд-во КРИПКиПРО, 2012. – 45 с
4. Степанов В. Г. Психология одарённости детей и подростков // Вопросы психологии. – 2000. - №3. – С.56-60.
5. Попович О. Обдарованість і її значимість для розвитку особистості// Завуч.- 2004. - №23-24. – С.21-22

Христина Христонько
*Здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, IV курс
Педагогічний факультет
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника*
*Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти
Лазарович Н.Б.
м. Івано-Франківськ*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

З переосмисленням пріоритетів, цілей і завдань навчання та виховання дітей дошкільного віку актуальною стає проблема становлення дитячої особистості, виявлення та розвиток її здібностей, набуття досвіду пізнання. Такий підхід висвітлений у державних документах, розроблених в Україні. Зокрема, Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ ст. визначає головну мету діяльності дошкільних закладів, яка полягає у створенні умов для розвитку і самореалізації кожної особистості, формуванні покоління, здатного навчатися

Мета статті: теоретично проаналізувати формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку в психолого-педагогічній літературі.

Формування в дошкільників активно-пізнавального ставлення до навколишньої дійсності, уміння успішно орієнтуватися у всьому розмаїтті предметів і явищ, здатність довільно регулювати свою пізнавальну діяльність — ось ті передумови, які забезпечують продуктивність розумової діяльності дитини, визначають швидкість і легкість засвоєння нових знань і здатність їхнього творчого використання в різноманітних життєвих ситуаціях.

Науковці у своїх дослідженнях розрізняють біологічну, психічну та соціальну активність людини, характеризуючи які, як правило, підкреслюють наявність елементів синонімічних рядів, наведених вище, у структурі поняття “активність”.

Психологічний аспект активності людини у пізнавальній діяльності можна знайти у роботах Д.Богоявленської, Б.Кадирова, Н.Лейтес, М.Лісіної та багатьох інших.

Термін “психічна активність” у самому загальному вигляді визначається майже синонімічно до активності взагалі як міри взаємодії суб’єкту з оточуючою дійсністю (Е.Голубєва, Б.Кадиров, Н.Лейтес).

Поняття “розумова активність” має більш вузьке значення, порівняно з попереднім терміном, розкривається як потреба у розумовій діяльності (Д.Богоявленська), вона здебільшого виражається природно обумовленою потребою у розумових враженнях та розумових зусиллях (Н.Лейтес).

На фоні постійного уточнення та поглиблення поняття “активність” у психолого-педагогічній літературі, найбільш розповсюдженими є такі визначення пізнавальної активності:

- мобілізування інтелектуальних, морально-вольових сил на досягнення конкретної мети навчання, прояв самостійності, ініціативи, творчості у процесі діяльності (К.Щербакова)[7];
- якість особистості, яка спрямовує пізнавальні потреби на всіх етапах життя людини і у різних видах діяльності: грі, навчанні, праці (Л.Проколієнко);
- така активність, у процесі якої дитина вчиться, пізнає оточуючий світ (О.Проскура)[4];
- активність дитини, що породжує і забезпечує функціонування пізнавального інтересу, який є емоційно забарвленим виявом потреб людини, вибірне активне ставлення до пізнання окремих предметів і явищ (В.Максимова) [5].

Пізнавальна активність і пізнавальний інтерес виникають за умови наявності пізнавальної потреби, як потреби в діяльності, спрямованої на отримання нових знань (В.Юркевич).

Широкого висвітлення у педагогічній літературі набуло питання сутності активності та її виявлення у пізнанні дітей. Найбільш відомі трактування науковців можна згрупувати у такий спосіб:

- активність розглядається як умова самостійності (Б.Єсипов, І.Лернер), мимовільне бажання дії (В.Оконь),
- ставлення суб'єкта до об'єкта, що виявляється у системі опосередкування одного іншим (Л.Арістова);
- активність, в тому числі і пізнавальна, визначається як широка категорія, що включає в себе діяльність (А.Дьомін, В.Лозова, М.Матюшкін, М.Махмутов, О.Проскура, І.Харламов);
- пізнавальна активність як риса особистості, максимальний прояв індивідуальності (Л.Арістова, М.Данилов, В.Лозова Л.Проколієнко);
- пізнавальна активність, як одна з форм соціальної активності, – це “жива, енергійна діяльність, спрямована на виконання отриманого завдання” (З.Абасов).

З даних визначень помітно, що більшість дослідників поняття “пізнавальна активність” пов'язують з розглядом діяльності, в якій, пізнаючи навколишній світ, дитина як активний суб'єкт прагне показати свою самостійність, індивідуальність, спрямувати енергію, волю, дії на досягнення позитивного результату.

У психолого-педагогічній літературі поряд з визначенням сутності пізнавальної активності вченими дається її структура: типи, види, компоненти, основні форми та показники прояву, рівні (Д.Годовікова, К.Крутий, І.Лернер, В.Лозова, М.Матюшкін, В.Мілерян, А.Петровський, К.Щербакова та інші).

Так, аналізуючи роботи науковців, отримаємо уявлення про типи пізнавальної активності:

- адаптивний та продуктивний – забезпечує пристосування; складає основу виникнення і становлення різних психічних новоутворень (М.Матюшкін);
- тип зовнішньої пізнавальної активності - поділяється на адаптивну поведінку та діяльність як цілеспрямовану поведінку (В.Дружинін);
- потенційна пізнавальна активність - характеризується допитливістю, короткочасним інтересом, бажанням пізнати нове (В.Лозова);
- власна активність дитини - повністю визначається дитиною і детермінована її внутрішнім станом. Дитина тут виступає як особистість, яка творить власну діяльність. Цей тип активності лежить в основі дитячої творчості (М.Поддяков);
- активність, стимульована з боку дорослого - дитина отримує ті результати діяльності, які запланував дорослий; сам процес діяльності відбувається без проб та помилок (М.Поддяков).

К. Щербакова виділяє такі форми прояву пізнавальної активності:

- уміння бачити і самостійно формулювати пізнавальну задачу;
- уміння складати план, обирати засоби вирішення задачі з використанням надійних та ефективних прийомів;
- уміння досягати результат і зрозуміти необхідність його перевірки [7].

У психолого-педагогічній літературі помічено традиційне визначення творчого (високого), інтерпретивного (середнього) і репродуктивного (низького) рівнів пізнавальної активності (С.Ладивір, В.Лозова, К.Щербакова, Г.Щукіна та інші). У більшості досліджень можна помітити ріст від її репродуктивного рівня до творчого.

У психолого-педагогічній літературі визначаються види пізнавальної активності. Так, В. Лозова серед них виділяє: потенційну і функціонуючу; нормативно-гетерономну та ініціативно-автономну; зовнішню та внутрішню; імпульсивну і усвідомлену; ситуативну та інтегральну; репродуктивну, реконструктивну і творчу пізнавальну активність. Кожен з названих видів активності має ступінь та рівні виявлення[3].

Таким чином, пізнавальна активність має адаптивний або продуктивний характер, який, завдяки створенню відповідних умов, має впливати на розвиток особистості, що має значення для дослідження пізнавальної активності дітей дошкільного віку.

Отже, проведений аналіз психологічних та педагогічних аспектів проблеми дозволяє стверджувати що, пізнавальна активність – це певна риса особистості,

яка виявляється у її ставленні до пізнавальної діяльності, що передбачає стан готовності, прагнення до самостійної діяльності, спрямованої на засвоєння індивідом соціального досвіду, накопичених людством знань і способів діяльності, а також знаходить вияв у якості пізнавальної діяльності.

Пізнавальна активність є складним і багатогранним явищем, яке має свою структуру (типи, види, компоненти та елементи), основні форми прояву, критерії та показники, рівні. Вона має свої особливості: прояв з народження та властивість інтенсивно розвиватись протягом усього дошкільного віку; здатність реалізовуватись у різних видах діяльності; вираження у постійних запитаннях, розмірковуванні, порівнянні, експериментуванні, вирішенні найрізноманітніших дитячих проблем; наявність пізнавального інтересу на рівні цікавості та всеосяжної допитливості; поєднання інтелектуального та емоційного (як домінуючого) ставлення до предметів та явищ дійсності; наявність наприкінці дошкільного віку ознак самостійності, певної саморегуляції та самоконтролю; набуття після 4-5 років вигляду ініціативної перетворюючої активності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Енциклопедія освіти / за ред. В.Г. Кременя. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Ладивір С. Пізнавальна активність старших дошкільнят: індивідуальні особливості. Дошкільне виховання. 2006. № 11. С. 3–6.
3. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів. Харків : ОВС, 2000. 164 с.
4. Проскура Е. В. Развитие познавательных способностей дошкольника / под ред. Л. В. Венгера. К.: Рад. шк., 1985. 128 с.
5. Психологический словарь / авт.-сост. Копорулина В. Н., Смирнова М. Н., Гордеева Н. О. Ростов н/Д.: Феникс, 2004. 640 с
6. Садова Т.А., Рудакова А.О. Формування пізнавальної активності дошкільників як психолого-педагогічна проблема. Молодий вчений. 2017. № 10. С. 49–52.
7. Щербакова К. Розвивати пізнавальну активність дитини// Дошкільне виховання.–1990.–№11.–С.8-9.

Віталія Гуцуляк

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, III курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Захарасевич Н.В.

м. Івано-Франківськ

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002) наголошується на необхідності створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації обдарованої дитини, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Виходячи з цього, саме соціалізація обдарованої дитини є однією з найактуальніших проблем дитячої педагогіки, психології та соціальної педагогіки, яку ми вирішили детальніше розглянути.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення досвіду роботи з обдарованими дітьми показало, що в педагогічній практиці використовуються різні заходи їхньої соціалізації, але без урахування проблем кожної дитини (спілкування, лідерство, контактність та інші). Проблеми соціалізації вивчали такі вчені як: Т. В. Гончаренко, Завгородня Н.М, О.Є. Огороднійчук, К.М. Поливанова, О.В. Скрипченко, Г. А. Цукерман, Л.А. Ясюкова), психологічні особливості соціалізації дітей до ЗДО (Д.Б. Ельконін, В.А. Крутецький, О.Л. Кононко) та ін. [3].

Метою нашої роботи було виявлення обдарованих і талановитих дітей, адаптація цих дітей у суспільстві і виявлення чинників, які найбільше впливають на обдарованість.

Навчально-виховне середовище навчального закладу є тим соціумом, в якому процес соціалізації обдарованих дітей може бути ефективним, оскільки він зорієнтований на створення сприятливих можливостей для розвитку особистості, самовдосконалення, самореалізації, повноцінного, гуманного мікросередовища, де здійснюється інтелектуальне становлення обдарованих дітей.

Можна виділити, що соціалізація являє собою процес становлення особистості, поступове засвоєння нею вимог суспільства, певної системи знань, норм і цінностей, які дозволяють йому бути повноправним членом суспільства. Так зож являє собою процес входження людини в суспільство, включення її в соціальні зв'язки та інтеграції з метою встановлення її соціальності [4, с.43].

Проблема соціалізації та виховання, як одна із найважливіших серед інших, була і є предметом уваги протягом усієї історії людства. В сучасній соціально-педагогічній теорії та практиці особливе місце посідає проблема соціальної підтримки обдарованих дітей, створення соціального середовища, сприятливого для виховання особистості з високим рівнем сформованості творчих здібностей.

Хочемо зазначити, що окремим аспектом вивчення особистості є розгляд різних відхилень від норми розвитку і до одних з них можна віднести обдарованість. Дослідники відмічають, що обдарованість може істотно вплинути на становлення особистості. Тому вивчення соціалізації обдарованих дітей є актуальним напрямом психологічних досліджень [1, с.88].

Обдаровані діти схильні до прийняття оригінальних рішень, перебувають у полоні своїх власних образів, розв'язують творчо і щоразу по-новому переважну більшість навчальних та інтелектуально-пізнавальних завдань, а також намагаються розв'язувати й побутові, соціальні питання власним шляхом. Їхня творчість у цих випадках натикається на традиції, готові зразки, які важко буває подолати. І тоді педагог змушений брати на себе відповідальність, щоб у навчально-виховному середовищі формувати в обдарованих дітей відповідний соціальний вибір.

Діти приходять в навчальний заклад – навчаються, дорослішають, формують особистість, спілкуються з навколишнім світом, усвідомлюючи себе як його частинка. Поряд з дітьми дорослі – педагоги, батьки – вчать, виховують, направляють, створюють умови для розкриття особистості дитини.

Процес соціалізації ґрунтується на розвитку адекватної самосвідомості обдарованої особистості. Обдарованість дітей може бути встановлена і вивчена тільки в процесі навчання і виховання, в ході виконання дитиною тієї або іншої змістовної діяльності [2, с.52].

Головними якостями особистості обдарованої дитини, сприяючими розвитку потенціалу, є: працьовитість, завзятість в досягненні мети, розвинене цілеспрямоване почуття справедливості, почуття гумору. Окрім позитивних рис особистості у обдарованих дітей зустрічаються риси, що гальмують розвиток здібностей. Нерідко серед них зустрічаються діти із заниженою самооцінкою: діти, що заперечують авторитети і не уміють прислухатися до чужої думки: сором'язливі, мовчазні, тривожні діти. Учені відмічають, що прояв тих, або інших рис особистості може бути обумовлений типом обдарованості.

Дуже важливо педагогам своєчасно уловити, не упустити риси відносної постійності індивідуальності проявів неабиякого, зростаючого з віком інтелекту у обдарованих дітей, що випереджають в розумовому відношенні свій вік.

Не менш важливо раціонально і продуктивно організовувати свою діяльність по створенню умов розвитку і соціалізації обдарованих дітей. Педагогічному колективу необхідно скласти систему роботи з ними. З метою створення умов для розкриття і вдосконалення свого таланту, організовувати систему додаткової освіти, творчих конкурсів, змагань, фестивалів, науково-дослідну діяльність і т.п.

Направити дитину по індивідуальному освітньому розвиваючому маршруту це є найважливіше завдання педагогів. Вихователь являється одним із перших, хто повинен виділити особливі здібності і при необхідності вказати батькам на це. Важливо уникати перегинів, коли перевантажують дитину, експлуатуючи його обдарованість, що призводить до негативних наслідків психіки незміцнілого зростаючого організму.

Для успішної роботи з обдарованою дитиною навчальний заклад зобов'язаний знайти його сильну сторону і дати йому можливість проявити її, відчувати смак успіху і повірити у свої можливості. Тоді і тільки тоді в дитини з'явиться інтерес, буде розвиватись мотивація, що є необхідною умовою успіху [5, с.10].

Природно, що обдарована дитина розвивається не лише в школі, але і в сім'ї. Дуже важливо, як поведуться батьки і інші старші члени сім'ї, коли виявиться незвичність дитини. Часто разом з радістю і гордістю така дитина викликає і заклопотаність, навіть тривогу.

У питанні виховання обдарованої дитини велика відповідальність лежить на фахівцях: вихователях, вчителів, дитячих психологах, соціальних педагогах. Вони повинні вчасно підказати, направити.

Головне в роботі з батьками – націлити їх на терплячий і взаємозбагачувальний процес виховання їхньої дитини, ґрунтований на загальнолюдських морально-етичних нормах.

Процес соціалізації обдарованої дитини є складним і залежить від багатьох чинників. Успішність його залежить від теоретичної підготовки педагогів, батьків, а також від умілої організації освітнього процесу, налагодженню плідної взаємодії усіх структур, мудрості дорослих і цілеспрямованості вихованців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грицан О.В. Сучасні підходи до виявлення та навчання обдарованої дитини: управлінський аспект: методичні рекомендації. – Миколаїв. ОІПОПП - 2013.
2. Громовий В. Плекати обдарованих // Завуч. – №14. – 2007.
3. Завгородня Н.М. Підготовка вчителів до роботи з обдарованими дітьми з метою їхньої соціологізації. Наукові записки кафедри педагогіки. Харків: Константа. – 2001. Вип.. 7.

4. Зазимко О.В. Основні теоретичні підходи до визначення обдарованості // Обдарована дитина. – 1998.
5. Кульчицька О.І. Специфіка дитячої обдарованості // Обдарована дитина. – 2001. – №1.

Секція №2
ТЕХНОЛОГІЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ УМОВАХ СУЧАСНИХ ЗДО

Кравець Любов
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри педагогіки та психології
Кременецька обласна
гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка
м. Кременець

СИСТЕМА РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Сучасна дошкільна педагогіка та психологія ще не визначилася остаточно щодо питань, пов'язаних з явищем обдарованості. Побутує думка, щодо інтелектуальної творчості як певне відхилення від норми у навколишньому світі: творча обдарованість – репродуктивність; інтелектуальна обдарованість – низький інтелект. Обдарованість як максимальне виявлення здібностей, що зумовлене «емоційною енергетикою», й досі залишається проблемою нез'ясованою. Більшість психологів та педагогів вважають, що на даному етапі розвитку наука не здатна розв'язати цю проблему, тому варто займатись практикою. Зокрема, в Україні це втілюється через створення закладів дошкільної освіти нового типу.

Варто зазначити що обдарованість – це комплекс задатків та здібностей, які дозволяють особистості досягти певних досягнень у тій чи іншій справі.

Єдиних рекомендацій щодо виховання обдарованих дітей не існує й не може існувати, адже кожна дитина – унікальна особистість зі своїми перевагами і недоліками. Тому головним є пошук ключа – індивідуального підходу до кожного дошкільника, зокрема обдарованого, з вираженою індивідуальністю, незалежністю. Незалежність – риса творчо обдарованої дитини. З такими дітьми, з одного боку, працювати легше, бо вони мають високі розумові здібності, а, з іншого, – важче, оскільки ці діти «знають собі ціну», потребують багато уваги, особливого ставлення. До того ж робота з ними вимагає значних професійних і педагогічних компетентностей від вихователя. Адже освітній процес – технологічний, іноді його легко зіпсувати, порушивши технологію. В результаті від цього може бути величезна шкода, адже «продуктом» виступає жива особистість дошкільника.

Робота з обдарованими дітьми вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової, аналітичної, розвивальної, творчої діяльності.

Для успішного виховання у закладі дошкільної освіти потрібно створити сприятливі умови для розвитку загальних та спеціальних здібностей, доречно обладнати в групових приміщеннях творчі зони, фаблаби (творчі майстерні); мекропейси (місце, де можна ознайомитися з останніми новинками для освітнього та особистісного розвитку дитини); організовувати різносторонні гуртки: хореографічний, вокальний, образотворчий, театральний, спортивний, музичний тощо; згуртовувати осередки за інтересами: розв'язування ребусів, головоломок, проведення розвивальних ігор, участь у пошуково-дослідницькій діяльності, складання й розігрування старої казки на новий лад, використання елементів перфомансу, майстерки по виготовленню виробів тощо.

Впровадження в освітній процес елементів теорії розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) для активізації розумової діяльності й розвитку творчої уяви дошкільників: методи «Зміни оцінку», «Фантограм», «Системний оператор», «Моделювання маленькими чоловічками», ментальна математика, методика «Нумікон», а також методи асоціацій, фокальних об'єктів або каталогу вправи «Робінзон Крузо», «Ідеальний конструктор», «Чорна скриня», «Мозковий штурм», «Ланцюжок протиріч» застосування різноманітних «біномів фантазії», техніки «Колаж», фантастичне додавання й віднімання проведення морфологічного аналізу тощо.

Важливим також є володіння компетенціями щодо використання інтерактивних форм роботи. Робота дітей у парах, мікрогрупах або малих групах, розвиває їхні навички працювати в команді. Такий підхід сприяє вихованню у дошкільників відповідальності, самокритичності, розвитку вмінь творчо підходити до розв'язання проблем, розвиває лідерські та соціальні навички, правильно й адекватно оцінювати свої сили, помічати недоліки у власних знаннях.

Доречно у роботі з обдарованими дітьми є використання ігор та ігрових вправ для розвитку психомоторики, руханки для координації рухів та окоміру, релаксації дітей, спортивної обдарованості. Організація виставок творчих виробів, вернісажів, «Інтелектуальні хвилинки», конкурсів, аби продемонструвати творчі доробки та інтелектуальні здібності обдарованих дошкільників та розвитку творчої обдарованості.

Ключовим елементом у вихованні обдарованих дітей – робота та співпраця з батьками. Метою співпраці вихователів з батьками є надання допомоги батькам у визначенні позиції щодо вирішення питань розвитку обдарованості дітей, узгодженого впливу, оцінці власного у розкриття творчого потенціалу дитини. Завданнями: включення батьків до участі в житті групи; підвищення рівня психолого-педагогічної культури батьків; здійснення загальної стратегії

виховання та навчання дітей у закладі дошкільної освіти та сім'ї; диференціація роботи з батьками.

Залучення їх до роботи за допомогою таких форм а саме: проведення зборів й тематичних семінарів, вебінарів на такі теми, як «Значення раннього виявлення обдарованості», «Обдарована дитина – хто вона?», «Сприймання й виховання обдарованих дітей», тренінги чи лекції, включення батьків до організації пісочної шоу-програми, забезпечення відповідною літературою. На інформаційному сайті ЗДО можна створити форум для батьків, де розміщувати рекомендації для них. Завдяки цим заходам батьки отримують необхідні компетенції щодо виховання обдарованих дітей та взаємодії з ними.

Кожна обдарована дитина своєрідна та унікальна. Тому не існує універсальних методів, що виявляють будь-яку обдарованість дитини. Висновки про обдарованість дитини можна робити тільки на підставі великої кількості здобутих результатів. При чому такі висновки не можуть бути остаточними.

Лілія Молявчик

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
факультет соціально-педагогічної освіти та мистецтв
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка
науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент Кравець Л.М.
м. Кременець*

STREAM–ОСВІТА ЯК ЕФЕКТИВНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

В даний час, разом зі змінами в суспільстві, відбуваються перетворення і в освітніх установах, в тому числі й в закладі дошкільної освіти. Модернізація системи освіти говорить про те, що існуючі методи роботи поступово втрачають свою актуальність, поступаючись місцем чомусь новому. Відповідно до цього, необхідно покращувати педагогічний підхід до формування компетентностей у дітей.

Сучасний період досліджень у галузі впровадження інновацій у діяльність ЗДО зокрема пов'язаний із системною модернізацією всіх ланок національної системи освіти. Упровадження будь-якої нової освітньої технології чи системи потребує ініціативності, сміливості, клопіткої підготовчої роботи та підтримки колег.

Оскільки сучасні діти дуже активні, освіта йде в ногу з часом аби запровадити цікаві технології для маленьких «чомучок». Тому аби виховати у дітей самостійність, стимулювати інтерес до дидактичних ігор, розвинути їхні сенсорні здібності, логіку, мислення, фантазію на допомогу досліджено новий напрям освіти, що дає реалізувати поставлене завдання – *STREAM*.

Проблемам *STREAM*-освіти присвячено наукові праці зарубіжних вчених: Хізера Гонсалеса, Джеффри Куензі, Девіда Ленгдона, Кейта Ніколса та інших. Аспект формування інженерного мислення, як нагальна потреба часу розглядається в дослідженнях науковців Т. Грицишиної, К. Крутій, І. Стеценко.

За таких умов як менеджери, так і науковці та практики починають приділяти особливу увагу питанням нормативно-правового, теоретико-методологічного та організаційного супроводу інноваційних процесів у навчальних закладах [2].

Відповідно до Закону про дошкільну освіту, та Базового компонента дошкільної освіти, дошкільний вік – період, коли пріоритетним у вихованні дітей дошкільного віку є розвиток творчого потенціалу особистості [1].

На думку багатьох дослідників, *STREAM*-освіта сьогодні – важливий і перспективний напрямок інноваційної освіти в усьому світі, ціль якої – підготовка до більш ефективного застосування отриманих знань для рішення поставлених завдань і проблем (у тому числі через поліпшення навичок високоорганізованого мислення) і розвиток компетенції в *STREAM*.

STREAM-освіта (Science, Technology, Reading/wRiting, Engineering, Arts, Mathematics) – новий інтегрований підхід до освіти, яких передбачає формування уявлень та вмінь дітей у галузях природничих наук, технологій, читання та письма, інженерії, мистецтва, математики; акцентує увагу на вивченні точних наук, виховує культуру інженерного мислення.

Інженерне мислення стає основним напрямом даної інтеграції. Тому, як стверджує К. Крутій, інженерне мислення – це мислення, що передбачає розробку, створення та використання технічних інновацій для досягнення найбільших результатів у виробництві та праці [3].

Дана система роботи розроблена за новим інтеграційним підходом до розвитку, навчання та виховання дітей. Вона містить дієві методичні рекомендації та корисний практичний матеріал щодо формування у дітей інженерного мислення, через ігрову та художньо-продуктивну діяльність, передбачає формування сучасного світобачення, на тлі екологічної, здоров'язбережувальної освіти.

STREAM-освіта покликана сприяти формуванню в дітей цілісного та системного світогляду, актуалізації особистісного ставлення до поставлених питань. Заняття зі *STREAM* можуть проводитися шляхом об'єднання тематики кількох інтегрованих курсів.

Найголовнішою перевагою інтеграції є те, що вона розкриває можливості для творчості, самовираження й імпровізації як вихователя – під час розроблення

інтегрованого заняття, так і дітей – під час розв’язання численних творчих завдань на занятті [5].

Кожна літера «STREAM» відповідає за формування окремої компетентності, в результаті чого отримуємо – сформованого винахідника.

Роль компонентів STREAM-освіти для пізнання світу:

1. Science, Technology, Engineering, Mathematics – формування цілісної наукової картини світу;
2. Reading + Writing – опрацювання змісту тексту (його глибокого розуміння), підготовка руки до письма;
3. Arts – дає змогу від милування об’єктом перейти до його пізнання, допомагає вразити, здивувати, задіяти емоції, створити зрозумілі дітям образи, активізувати наочно-образне мислення [4].

Саме тому STREAM-освіта покликана створити умови не лише для формування ігрових умінь, а й для розвитку творчих здібностей, винахідливості, уяви, індивідуальності, фантазії. Сьогодні змінюються вимоги до організації середовища закладу. STREAM-освіта має на меті викликати у дітей бажання самостійно гратись з дидактичним матеріалом, розвивати їх сенсорні здібності, логіку, мислення, фантазію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні / Науковий керівник : А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук. К., 2012. 26 с.
2. Гавриш Н. В. Інтеграційні процеси в системі дошкільної освіти. Вісник Дніпропетровського ун-ту економіки та права ім. Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2011. № 1 (1). С. 16–20.
3. Крутій К. Л. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дошкільників. Запоріжжя: ЛПКС, 2018. 166 с.
4. Маричева О. Б. «STREAM-освіта в дошкільному закладі. Система роботи з формування у дітей інженерного мислення»: навч.-метод. посібник. Вінниця: ММК, 2017. 47с.
5. Молявчик Л. С. Елементи STEM-освіти в сучасному ЗДО. Сучасний стан та перспективи розвитку освіти: теорія, практика, інновації: зб. матеріалів II всеукр. наук.-практ. інт.-конф. Кременець, 2019. С. 53–57.

Ілона Мільчевич

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, IV курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Навчально-виховна робота з дошкільниками обумовлена державним документом України Базовим компонентом дошкільної освіти, що реалізується програмами та навчально-методичними рекомендаціями. У ньому зазначені норми і положення, що визначають державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини 6-7 року життя; сумарний кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи [1]. Згідно Базового компоненту дошкільної освіти життєво компетентною дитиною можна вважати ту, яка має досвід розв'язання життєвих проблем, адекватно, конструктивно і ефективно поводить себе та приймає свідоме рішення в різних життєвих ситуаціях, є в них активним суб'єктом, проявляє власне «Я», задовольняє соціальні та індивідуальні потреби.

У сучасному суспільстві все більше уваги приділяється розвитку здібностей дитини, ранній діагностиці здібностей, а також роботі з батьками, які прагнуть розвинути їхні здібності самостійно чи за допомогою педагогів.

Мета статті: проаналізувати та обґрунтувати сутність компетентісного підходу до освіти обдарованих дошкільників в дошкільних закладах.

В дослідженнях науковців І. Беха, І. Зарубінської, О. Кононко, І. Рогальської наголошується на тому, що компетентісний підхід орієнтує не тільки на передачу знань та соціального досвіду, а й на підготовку людини до розв'язання соціальних проблем у майбутньому, використання не застарілих знань, а випереджаючих, нетрадиційних дій. [5].

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дає підстави стверджувати, що обдарованість та творчий потенціал особистості характеризується індивідуальними відмінностями (Б. Ананьєв, Л. Виготський, С. Рубінштейн, Б. Теплов); інтелектом та рівнем творчості (Дж. Гілфорд, Р. Стернберг, М. Смульсон, К. Хеллер,); розвитком інтелектуального і творчого потенціалу особистості (Д.

Богоявленська, В. Дружинін, С. Максименко, В. Моляко, С. Сисоєва, О. Кульчицька, Ю. Гільбух, В. Штерн та ін.).

Організація навчально-виховного процесу в межах компетентнісного підходу спрямовується на підготовку дитини до дій у різних ситуаціях сучасного швидкозмінного соціального І. Бех зазначає, що — підростаюче покоління поступово зіткнеться з необхідністю оволодіння наукою виживання на основі розвитку соціально-психологічних засобів пристосування до всіляких, у тому числі й екстремальних, ситуаціях.

В новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти 2021 року, важливого значення надається розвитку різних видів компетенцій дитини саме в ігровій діяльності.

Педагоги відіграють чи не найважливіше значення у роботі з обдарованими дітьми. Вони організують навчання, дозвілля, ігрову діяльність незвичайних дітей. А отже, вихователь, який працює з обдарованими дітьми, повинен орієнтуватися у психологічних особливостях дітей і вміти розгледіти в дитині ознаки обдарованості. Робота з такими дітьми, не є простою, тому що обдаровані потребують багато уваги, особливого ставлення [2].

Зокрема, нові технології навчання викликають особливий інтерес у педагогів. Саме застосування інновацій передбачає докорінні зміни існуючих стереотипів організації навчально-виховного процесу, його змісту, формуванню життєвих компетенцій. й в умовах постійно змінного сучасного соціального середовища. [4].

Отож, розвиток творчих здібностей у сучасних ЗДО повинен будуватись на компетентнісному підході до навчально-виховного процесу, що проявляється в обстеженні рівня розвитку здібностей дітей, інформативності педагогів у розвитку обдарувань вихованців, супроводу розвитку дітей, створення сприятливих умов в ЗДО у пошуку та реалізації технологій та методик розвитку обдарувань.

Для реалізації освітніх технологій, які сприяли розвиткові творчих задатків кожної дитини потрібно зробити навчання цікавим і пізнавальним, з визначеною і послідовною системою ігрових завдань та різних ігор, використовуючи цю систему, педагог міг би бути впевненим у тому, що в результаті він отримає гарантований рівень засвоєння дитиною того чи іншого предметного змісту.

До основних умов ефективного розвитку творчих здібностей дошкільників належать заохочування та стимулювання до запитань, які допомагають дитині розвивати та поглиблювати свої знання.

У таких умовах важливим елементом професійної майстерності педагога є знаходження індивідуального підходу до дітей дошкільного віку і вміння запропонувати їм такі види діяльності, які б відповідали їхнім запитам і здібностям. Тут будуть доречними застосування інноваційних педагогічних технологій, які в комплексі вирішують завдання розвитку здібностей, через різноманітність форм і методів, що допомагають дитині в оволодінні знаннями.

Інструментом для вихователя у навчально-виховній роботі дошкільного навчального закладу може слугувати технологія розвитку творчої особистості Г.Альтшуллера, використання методів проєктів, інтерактивних, тощо.

Загалом можна виділити деякі педагогічні умови роботи з обдарованими дітьми, які підходять як для вихователів, так і вчителів:

- Організація спільних занять обдарованих дітей з однолітками.
- Урізноманітнення навчально-виховних завдань.
- Рання діагностика дитячої творчості.
- Індивідуалізація навчання творчо обдарованих дошкільників.
- Дотримання принципів розвивального навчання – проблемності, індивідуалізації, діалогічності.
- Активізація пізнавальної активності. Для розвитку творчої обдарованості дітей необхідно систематично повертати їх до власних емоційних переживань.
- Формування вміння прогнозування своїх дій дітьми. У навчанні обдарованих дітей необхідно обговорювати кінцеві цілі і передбачувати результати ще на початковому етапі діяльності.
- Виховання вольових зусиль у прийнятті рішень і доведення до кінця розпочатих справ. [4].

Варто виділити основні риси особистості вихователів в роботі з обдарованими дітьми:

- Пізнавальна активність новою інформацією, створення атмосфери емоційного захоплення в дітей;
- впровадження в свою діяльність новітніх розвиваючих технологій розвитку здібностей дітей;
- високий професійний рівень особистісного творчого розвитку.

Таким чином, охарактеризувавши умови розвитку творчих здібностей дітей, можемо констатувати, що вміння керувати та прогнозувати освітньо-методичні напрями власної діяльності в педагогічній сфері, призводить до підвищення рівня розвитку компетентності дитини-дошкільника в ЗДО.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Індивідуалізація виховання дошкільника.: Навчальний посібник/ Ладивір С.О., Піроженко Т.О. та ін. — К., 2007. — 152с.
3. Інтерактивні технології навчання: [наук.-метод. посібник] / О.І.Пометун, Л.В.Піроженко; за ред. О.І.Пометун. — К.: Видавництво А.С.К., 2004. — 192 с.
4. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої

- політики/Підзаг.ред.О.В.Овчарук.–К.:“К.І.С.”,2004.–112с.
5. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
 6. Попович О. Обдарованість і її значимість для розвитку особистості// Завуч.- 2004. - №23-24. – С.21-22.

Надія Романишин

*Здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти , IVкурс*

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

*Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти*

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ЗДО

Проблема обдарованості в дошкільному віці на сьогоднішній час актуальна не тільки в дослідженнях вітчизняних науковців, а й серед практиків дошкільля, вихователів, методистів ЗДО, проте вони одноставні у вирішенні завдань розвитку здібностей дитини через створення відповідних спеціальних організаційно-методичних умов в ЗДО.

Мета: проаналізувати організаційно-методичні умови розвитку обдарованості дітей в ЗДО.

Необхідність забезпечення комфортних та безпечних умов дитині в сім'ї і в дошкільному закладі, а також реалізація наявних природних задатків, розвитку комунікативної, інтелектуальної і фізичної компетентності дітей дошкільного віку, вважаємо, основою для розвитку обдарованості дітей дошкільного віку [1].

Як засвідчують дослідження вчених, структура розумової обдарованості у дітей дошкільного віку складається з пізнавальної активності, розумових здібностей і специфічних дошкільних видів діяльності (гра, продуктивні види діяльності), в яких дитина може реалізувати свої можливості як суб'єкт.

Д. Богоявленська, В. Петровський у своїх працях доводять зв'язок активності суб'єкта з розвитком обдарованості, зокрема за допомогою запитань діти розширюють свої уявлення про дійсність, усвідомлюючи нові способи взаємодії з нею[8] .

Порівняльний аналіз запитань дітей дошкільного віку І. Бурлакової, ілюструє, що дитячі запитання можна розділити на дві групи: спрямовані на складання опису того, що відбувається на картинці і спрямовані на розкриття сутності причини того, що відбувається.

Теоретичні положення Л. Венгера ввійшли в основу концепції розвитку дитячих здібностей, що здійснюються шляхом використання існуючих в культурі засобів, які формують психіку дитини, робить її усвідомленою і довільною [8].

В основу аналізу динаміки розвитку здібностей може бути покладена характеристика тих цінностей, які опановує дитина, зокрема Л. Виготський в якості основного засобу виділяв знак, і поняття .

В дослідженнях А. Запорожця, Л. Венгера, М. Поддякова охарактеризовано використання образних засобів в діяльності дитини, а саме, сенсорних еталонів, наочних моделей, схем, планів, які дозволяють дитині аналізувати дійсність, виділяти в ній найбільш істотні для вирішення завдання, зв'язки і відносини[8].

У працях О. Леонтєва, А. Лурії, Д. Ельконіна обґрунтовано перехід від перед дошкільного віку до дошкільного у вирішенні завдань від спрямованості на предмет до спрямованості на себе, пов'язаних з пошуком нових способів взаємодії з реальним світом.

Отже, проаналізувавши дослідження вітчизняних вчених та передовий практичний досвід роботи з обдарованими дітьми в ЗДО, можемо виділити основні умови для формування базових якостей дошкільника:

- Формування компетенції - це здатність і готовність дитини застосовувати знання, вміння та особистісні якості для успішної діяльності в певній предметній діяльності;
- Стимулювання ініціативності - це бажання дитини самостійно, за власним бажанням відшукувати нову інформацію, висувати нові ідеї, готовність генерувати нові вирішення завдань;
- Продуктування творчості- це процес створення суб'єктивно нового, здатності породжувати продуктивні оригінальні ідеї і виходити за межі стандартних вимог діяльності [8].

Отже, розвиток обдарованості полягає не тільки в формуванні системи знань, умінь і навичок до певної діяльності або розвитку мислення, але, й в збагаченні індивідуального ментального досвіду дитини, який є психологічною основою розвитку особистості.

Отже, проаналізувавши теоретичні і методичні дослідження можна виділити комплекс психолого-педагогічних умов розвитку обдарованості дітей в ЗДО:

- Високий ступінь проблемності і потенційної варіативності.

Проблемність стимулює пошук власних орієнтирів, а не прийняття готових рішень. Варіативність забезпечує можливість знаходження шляхів вирішення, із зразками креативної поведінки.

- Предметно-інформаційне збагачення середовища передбачає наявність необхідного матеріального і інформаційного ресурсу, доступність і різноманітність предметів в даному середовищі, можливість будь-якого їх використання.

- Активізація трансформаційних можливостей предметно-просторового середовища. Предметно-просторове середовище, має бути здатне до самих різних, несподіваних перетворень.

- Гнучкість у використанні часу, обладнань і матеріалів, передбачає відсутність прямих вказівок, надання дошкільнятам можливості самостійно ставити завдання, вибрати час, послідовність, способи її вирішення.

- Поєднання індивідуальної ігрової та дослідницької діяльності з її колективними формами [9].

При виконанні перерахованих вище рекомендацій, необхідно пам'ятати про організацію відповідного розвиваючого середовища, і цілеспрямованої підтримки обдарованості дитини з боку оточуючих його дорослих. Завдання вихователя створити ефективне розвиваюче середовище, з врахуванням всіх особливостей у розвитку здібностей дитини.

Отже, застосування в освітній практиці моделі обдарованості дітей дошкільного віку, що спирається на інтегративний комплекс організаційно-методичних умов забезпечує ефективність у виявленні і розвитку задатків кожної дитини. Створення системи науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу роботи вихователя вимагає особливих якостей і вмінь проектування продуктивної роботи у вирішенні комплексу завдань для розвитку здібностей кожної дитини, в усвідомленні батьками важливості дошкільного періоду дитинства як базового рівня розвитку особистості дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш,.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., та ін. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Богуш А. «Надія» дивиться в майбутнє. Обдарованість – що це? // Дошк. виховання – 1998. - №7. – С.24-25.
3. Гудь М. К. Обдаровані діти. Психолого-педагогічні аспекти роботи / М. К. Гудь// Початкова освіта.– 2010.- № 45.
4. Дерев'янка Л. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку // Психолог. – 2007. - № 18 – 19.
5. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Під ред. Л. М. Прокалієнко, В. В. Андрієвська, Г. О. Балл, О.Т.Губко, О. В. Проскура – К.: Рад. школа, 1989, - 421 с.

6. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. –112 с.
7. Кульчицька О.І. Специфіка дитячої обдарованості // Обдарована дитина.-2001.- №1.
8. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
9. Лазарович Н. Природа – джерело обдарованості. – Програма розвитку інтелектуальних та творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. – Івано-Франківськ, 2006. – 31 с.

Вікторія Федішин

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, IV курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗДО ЯК ЗАСІБ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ

Дошкільний вік є найсприятливішим та найінтенсивнішим періодом всебічного розвитку дітей, тому використання комп'ютера саме в цьому віці дасть додаткову можливість розвитку пізнання та творчої активності.

Завдяки впровадженню комп'ютерних технологій в навчально виховний процес діти стають активними суб'єктами навчально-виховного процесу, відповідно в процесі навчання ефективніше розвиватимуться здібності та творче самовираження.

Досліджуючи тему творчості педагоги визначають творчість як родову рису людини, яка активно проявляється у різних видах діяльності (навчання, праці, мистецтві, грі, спілкуванні тощо) та є одним із найскладніших явищ людського життя.

Найінтенсивніше творчі можливості виявляються в дітей у віці 2-5 років. Саме в цей час закладається фундамент особистості, яка виявляє себе через

високий рівень розвитку здібностей, яким передують природні задатки різного характеру. Здібності, як вказував Гончаренко, автор «Великого педагогічного словника», – це стійкі індивідуальні психічні властивості людини, що є необхідною внутрішньою умовою її успішної діяльності, де поєднуються природне й соціальне. Здібності розвиваються в процесі засвоєння суспільного досвіду, виховання й навчання, трудової діяльності.

Тому можна сказати, що індивідуальність розвитку творчих здібностей кожної особистості, в першу чергу, залежить від задатків, здібностей та сприятливого середовища, в якому живе дитина.

Мотивуючими факторами, що стимулюють розвиток творчих здібностей є (за П. Торренсом): творче розв'язання проблем, маніпулювання предметами і варіація думки, спостережливість навколишнього середовища, тощо [3].

Зокрема, В.Афоніна класифікує методи розвитку творчих здібностей дошкільників:

- пояснювально-ілюстративні (розповіді, пояснення, бесіди, демонстрації та ін.);
- репродуктивні (відтворювальні);
- проблемно-пошукові (проблемне викладення матеріалу, частково-пошукові);
- наочні (демонстрація слайдів, малюнків, відеофільмів);
- практичні (музичні ігри, вправи, які спрямовані на формування музичних здібностей дошкільнят) [2; 32].

Варто зазначити, що не можна розвивати здібності дитини, не враховуючи соціальних процесів, що відбуваються у сім'ї, від якої залежить її самопочуття, настрої, психологічний комфорт [3].

Одним із факторів становлення творчих здібностей у дошкільному віці вважають медіасередовище, яке представлене в нових інформаційних технологіях. Використання нових інформаційних технологій у навчанні забезпечують збільшення швидкості передачі інформації дітям, що в свою чергу підвищує рівень розвитку творчих здібностей, а також пошук нових креативних рішень при розв'язанні завдань, відповідно забезпечується ефективний розвиток творчого мислення, пам'яті, уяви, спостережливості, мовлення, розширюється та збагачується зміст знань, умінь, навичок дитини, зазнає динаміки і психічний розвиток.

Виділяють такі види інформаційних комп'ютерних технологій, які можна використовувати в організації навчально-виховного процесу в ЗДО: комп'ютерні ігри; мультфільми; відеозамальовки; презентації; відеозаняття; комп'ютерні заняття; власні медіапродукти [4].

Керівництво впровадження комп'ютерних технологій у практику ЗДО потребує застосування комп'ютерних програм та комп'ютерних ігор, а також відповідного приміщення з дотримання вимог безпечного використання.

За допомогою комп'ютерних програм діти дошкільного віку вчать розпізнавати, розрізняти, називати форму, розмір, колір предметів,

ознайомлюються з кількісними співвідношеннями, числом, цифрою, з просторовими поняттями, а також розширюють і уточнюють уявлення дитини про навколишній світ, розвивають мислення, уяву, мовлення, збагачують словниковий запас тощо. Розрізняють діагностуючі комп'ютерні програми (старшій група), розвивального змісту (молодша група), за сюжетом казки [4].

Комп'ютерні ігри не повинні замінювати традиційну ігрову діяльність, а тільки доповнювати її. Вони використовуються як різновид навчальної гри і вирішують два завдання: ігрове - реалізація творчого задуму та одержання дитиною винагороди; навчальне - формування навчальної діяльності в отриманні знань, формуванні умінь і навичок. Такі ігри сприяють самостійності дітей у розв'язанні поставлених завдань, контролю власних дій та вияву точності, зацікавленості, креативності при виконанні завдань.

Ще однією перевагою використання комп'ютера є комплексний вплив на мотиваційну сферу, тобто, одночасне використання звуку, кольору, дій об'єктів сюжету, що в свою чергу забезпечує три напрями розвитку особистості: розвиток загальних та спеціальних здібностей, запобігання негативному впливу інформаційно-комунікаційних технологій на психіку і здоров'я дитини.

Аналіз теоретико-методологічних досліджень доводить що формування у дошкільників навичок роботи з ІКТ можливий за дотримання педагогічних умов, які уможливають підвищення рівня пізнавальної активності, і передує розвитку творчих здібностей, а саме: організація роботи на персональному комп'ютері відповідно до вікових особливостей і можливостей; здійснення управління процесом пізнавально-ігрової діяльності вихователем; використання інтегрованих завдань; поєднання репродуктивної і продуктивної діяльності з поступовим зростанням частки самостійної і творчої роботи [4].

Сукупність вказаних умов в навчально-виховному процесі ЗДО буде сприяти не тільки ефективному формуванню у дошкільників навичок роботи з інформаційними комп'ютерними технологіями, але й підвищенню рівня творчої діяльності дітей, що є ефективнішим, ніж при традиційній навчально-ігровій діяльності.

Важливо, навчання дітей має проходити педагогічно і методично грамотно та цілеспрямовано, через проявляння інтересу з боку дітей до комп'ютера. Завдяки використанню ІКТ вихователь може поступово перейти від початкової діяльності до ігрової, та навпаки. При цьому варто пам'ятати про гігієнічні норми та рекомендації роботи за комп'ютером, затверджені МОН України. А саме: максимальна тривалість роботи, що рекомендована на комп'ютері протягом тижня для дітей 5 і 6 років, - 1-2 рази; дні тижня, що рекомендовані для занять на комп'ютері, вівторок і середа. Особливою умовою для таких занять є проведення офтальмотренажу (зорову гімнастику), який проводять двічі протягом розвивального заняття з використанням комп'ютера: перший раз - усередині роботи на комп'ютері (після 5 хв роботи для п'ятирічних і після 7-8 хв - для

шестирічних дітей) та другий раз - після завершення роботи на комп'ютері або після завершення всього розвивального заняття з використанням комп'ютера [7,12-13].

Отже, використання комп'ютера у практиці ЗДО є потужним засобом, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу і підвищує ефективність розвитку творчих здібностей, сприяє емоційному, виховному, психологічному, дидактичному, інформаційно-демонстративному збагаченню навчально-виховного процесу. Комп'ютер дозволяє створити умови для підвищення ефективності процесу навчання, через сприйняття і запам'ятовування інформації за допомогою яскравих образів. Впровадження інформаційних технологій на основі ідеї збагачення дитячої творчої діяльності і самого педагогічного процесу ефективно за умови входження інформатики у життя дитини через гру, конструювання, художню та інші види діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., та ін.. К.: Видавництво, 2012. 26 с.
2. Богданова І. М. Технології в освіті: теоретико-методологічний аспект: монографія. Одеса: ТЕС, 1999. 146 с.
3. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
4. Зімнухова Л. О. Використання ІКТ в освітньо-виховному процесі в ДНЗ.http://static.klasnaocinka.com.ua/uploads/editor/6564/443009/site_page_53/files/zimnuhova_dosvid1.pdf.
5. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. Берегово, 2009. 220с.
6. Максимович М. Б. Формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікативних технологій. Інформаційні технології в освіті. 2010. № 1. С. 226-231.
7. Методичні рекомендації і поради щодо організації навчання комп'ютерної грамоти дітей в дошкільному навчальному закладі. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5461977/>
8. Освітні технології: навчально-методичний посібник. За ред. Пехоти О. М. К.: А.С.К., 2001. 256 с.

Уляна Медвідь
*здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, Ікурс,
педагогічний факультет, Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника*
*Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти*
Матішак М.В.
м. Івано-Франківськ

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ПРИРОДОЮ

Постановка проблеми: відповідно до основних нормативно-освітніх актів, а саме: Національної стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 рр. [1], Базового компоненту дошкільної освіти [2, с.12], Закону України «Про дошкільну освіту» [3], особлива увага надається розвитку особистості, її творчих здібностей, вихованню екологічної та естетичної культури дитини. Розвиток дитячої творчості, а відтак формування творчої особистості дитини, потребує значної трансформації освітнього процесу, зокрема її психологізації. Дошкільна ланка освіти вимагає нових технологій розвитку дитини, які сприятимуть ефективному різнобічному розвитку дошкільників.

Мета статті: дослідити і теоретично обґрунтувати поняття «творчі здібності дошкільників», з'ясувати взаємозв'язок творчих здібностей з природою та проаналізувати як розвиваються творчі здібності під час занять з природознавства.

Виклад основного матеріалу. Наше суспільство з кожним днем все більше розвивається та прогресує і на даному етапі зростає інтерес фахівців різних галузей: вихователів, психологів, педагогів саме до проблем творчого розвитку особистості.

Зараз досить затребувані креативні, працьовиті, творчі та цікаві спеціалісти, які нестандартно мислять. Слід розуміти, що такі риси характеру починають формуватись у дошкільному дитинстві.

Багато вчених вивчали проблеми творчих здібностей дітей, до прикладу Л. Виготський, І. Лернер, С. Сисоєва, Б. Теплов вважали, що майже у кожній дитини можна виховати інтерес до творчості.

То що ж являє собою поняття творчі здібності?

Творчі здібності – індивідуальні особливості кожної людини, які визначають успішність виконання певного виду творчої діяльності.

Е. Фромм зазначав, що **творчі здібності** – це здатність дивуватися, пізнавати, вміння знаходити вихід із нестандартних ситуацій; це спрямованість на відкриття нового й здатність глибокого усвідомлення.

Наукові дослідження й досвід педагогів показують, що вони виявляються з п'ятого року життя, тобто старшого дошкільного віку, проте це не означає, що розвивати творчість дітей молодшого та середнього дошкільного віку не потрібно. Навпаки, слід заохочувати дітей з молодшого віку до творчості, щоправда ця «творчість» буде різною для кожної вікової групи.

Творча діяльність, на думку вчених (В.Дружиніна, Н. Хазратова), має певні етапи розвитку[4].

Етапи розвитку творчої діяльності дитини

- **Перший етап** - становлення "первинної креативності" як загальної творчої здібності - настає у віці 3-5 років. У цей час пряме наслідування значущого дорослого як креативного взірця є основним механізмом формування в дитини креативності. Потрапляючи у нову ситуацію, вона репродукує готовий спосіб дії, повторює його за дорослим задля досягнення бажаного результату.
- **Другий етап** - творче наслідування: внесення елементів новизни, прояв самодіяльності без внесення істотних змін у пропоновані іншими схему дій, зразок, ідею. Ось вона і є - перша заявка про себе, своє бажання самовияву. Саме на цій стадії дитина ознайомлюється з різними варіантами інноваційної діяльності, визначає свої переваги відповідно до власних нахилів та вмінь.
- **Третій етап** - репродуктивна творчість: уміння взяти за основу пропоновану схему (ідею), але істотно переробити її, внести зміни. Тут дитина переробляє інновації на свій кшталт, перевіряє їхню відповідність вимогам ситуації, додає щось нове, своєрідне.
- **Четвертий етап** - справжня творчість, створення нового.

Варто усвідомлювати те, що творчі здібності потрібно розвивати саме з дошкільного дитинства і важлива роль у розвитку відводиться заняттям з природознавства. Важко уявити творчий процес без залучення до нього природи-вчителя і вихователя .

Важливі погляди щодо виховання творчості дітей у природі можемо знайти у спадщині Василя Сухомлинського. У нього світ природи тісно пов'язаний із дитячою творчістю « .. ведіть дітей в обстановку, де є і яскраві образи, і причинно-наслідкові зв'язки між явищами, де діти захоплюються, переживають почуття подиву перед красою і водночас мислять, аналізують» [6] .

Дітей старшого дошкільного віку слід залучати до сприймання краси краєвидів у різні пори року, заохочувати до відображення їх у художніх образах. Ознайомлювати з природоохоронною діяльністю в Україні[5, с.204].

У дитинстві закладається фундамент для формування світобачення і велика роль належить вихователю та батькам, адже вони своїм прикладом мають показувати правильне ставлення до краси природи та розвивати творчі здібності дітей.

Розвиток творчих здібностей - цілеспрямований процес формування творчої особистості, здатної сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне і створювати художні цінності.

У ЗДО проводять різні форми роботи з дітьми старшого дошкільного щодо розвитку творчих здібностей зокрема на заняттях з природознавства це:

- безпосереднє сприйняття природи;
- організоване спостереження над природою під час прогулянок та екскурсій.

Вихователю повинен допомагати розвивати асоціативне мислення, вміння виразно передавати у малюнку явища довкілля, відтворювати їх характерні ознаки (композиція, колорит, форма). Вчити створювати багатопланові композиції, дотримуючись змісту, динаміки; передавати враження від спілкування із природою [5, с.230].

Можна проводити багато цікавих занять з природознавства. Корисними будуть інтегровані заняття, на таких заняттях дошкільники можуть малювати могутнього дуба, яскравого метелика, робити різні аплікації з опалих листків дерев. Під час прогулянок діти спільно з вихователем милуються небом, називають його ознаки тощо. Така робота приносить відчутні результати в розвитку не тільки творчих, а й пізнавальних здібностей старших дошкільнят.

Зокрема одне з освітніх завдань програми розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» - сприяти гуманному ставленню до живих істот, прояв естетичних почуттів[5, с.201].

Про домінування пізнавальної мотивації свідчать дослідницька, пошукова активність, значно нижчі пороги сприймання нового, тобто більш висока чутливість, сензитивність до нових стимулів, нової ситуації, здатність відкривати нове у звичайному[4].

В арсеналі сучасного вихователя обов'язковими мають бути заняття-дослідження, заняття-відкриття, заняття-подорожі, котрі вони допомагають відкрити дитині новий і яскравий світ. Особливе місце посідають позитивні емоції, відчуття волі на лоні природи, задоволення властивої дитині активності у взаємодії з довкіллям, можливість самовираження через конкретні дії дослідницького змісту[5, с.201]. Ці заняття проводяться на природі з використанням музики, танців, елементів валеології, образотворчого мистецтва, праці.

Також не варто забувати про одну з форм дитячої діяльності - ігри, вони навчають практично застосовувати знання та вміння, креативно та творчо мислити. Саме тому під час занять з природознавства досить часто використовуються різні види ігор.

Існує багато ігор природничого змісту для розвитку творчості дітей вони впливають на інтелектуальну, емоційно-чуттєву та вольову сфери особистості дитини, як шлях розвитку ініціативної, творчої особистості.

Ось приклади деяких ігор природничого змісту:

1. **дидактичні ігри** «Відгадай, з якого дерева цей листок», «У кого дітки з цієї гілки» ;
2. **настільно-друковані ігри** «Свійські тварини», «Квіти», «Зоологічне лото»;
3. **Рухливі ігри** «Кіт і миші», «Пташки і кіт», «Квочка з курчатами», «У ведмедя у бору», «Зайці та вовк», «Гуси-гуси», «Хитра лисиця», «Ведмідь і бджоли» .

Висновок. Отже, розвивати творчі здібності дітей потрібно ще з дитинства, завдання вихователів та батьків підтримувати дитину у їхніх захопленнях творчістю. Вкрай важливо, щоб дорослі, які його виховують, розуміли сутність психічного феномена дитячої творчості й знали умови її розвитку. А заняття з природознавства сприятимуть допитливості, інтересу всебічному зростанню культури особистості та розвитку емоційно-вольової сфери старших дошкільників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.Meduniv.lviv.ua/files/info/nats_strategia.pdf
2. Базовий компонент дошкільної освіти. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу [Pro_novu_redaktsiyu Vazovoho komponenta doshkilnoyi osvity.pd](http://www.Pro_novu_redaktsiyu.Vazovoho_komponenta_doshkilnoyi_osvity.pd).
3. Про дошкільну освіту. Закон України від 11.07.2001 № 2628-III (Редакція від 01.01.2021р.).
4. Дружинин В. Н. Психология общих способностей : учебное пособие для бакалавриата, специалитета и магистратуры / В. Н. Дружинин. — 3-е изд. — Москва : Издательство Юрайт, 2019.
5. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкілля” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. — Тернопіль: Мандрівець, 2012.
6. Сухомлинський В. О. як виховати справжню людину / ставлення до краси в природі і суспільстві / В. О. Сухомлинський. – вибр. тв. у 5-ти т. – т. 2. –к.: рад. шк., 1980

Ірина Чернописька

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, IV курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації дошкільної освіти України є забезпечення якості навчання та виховання дітей для полегшення їхнього навчання у школі, розширення світогляду дітей та розвиток їхніх творчих здібностей. Розв'язання цих завдань можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання.

Мета статті: проаналізувати вплив інноваційних технологій на розвиток обдарованості дітей дошкільного віку.

Дичківська І. М. у навчальному посібнику «Інноваційні педагогічні технології» характеризує педагогічні інновації як сукупність нових педагогічних дій педагога, спрямованих на вирішення актуальних проблем дітей в особистісно орієнтованому навчанні і вихованні [3, с. 22-23].

Особливо цінним є те, що інноваційна педагогічна діяльність може здійснюватися як у традиційних навчальних закладах, так і в закладах нового типу, шляхом спроб і помилок. Звичайно, інноваційна педагогічна діяльність є творчою, тому що це діяльність вихователів, полягає у вмінні поєднати вже існуючі методи з новітніми, задля компетентісного підходу [7, с. 16].

Компетентісний підхід в сфері розвитку обдарованої дитини дошкільного віку можна розглядати через призму саме інноваційних педагогічних технологій, яких на даний час є дуже багато, що уможлиблює в комплексі розвивати здібності дітей, потенційні можливості обдарованих дітей, урізноманітнювати роботу, та удосконалювати набуті навички дітей. Ці технології розвивають у дітей мислення (блоки З. П. Дьенеша, палички Дж. Кюізенера), фізичні якості (Технологія фізичного виховання М. Єфименка), мовлення (Діагностична методика Т.О. Піроженко «Мовленнєве зростання дошкільника»), музичність (Музична педагогіка Карла Орфа,), творчість (пісочна терапія, казкотерапія, технологія

розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера – ТРВЗ, авторські педагогічні ідеї О. Дьяченко), моральні якості («Йена-план-школа» П.Петерсена, «Школа успіху й радості» С. Френе). Також відомі технології раннього навчання і розвитку дітей (Г. Доман, М. Зайцев, М. Монтессорі, С. Русова), технологія інтерактивного навчання (О. Пометун).

Детальніше охарактеризуємо деякі технології, перелічені вище.

Технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера – ТРВЗ.

Створена вона в 1946 р. російським ученим-дослідником, письменником-фантастом Генріхом Альтшуллером (1926—1998).

Дану технологію протягом тривалого часу з успіхом використовували у роботі з дітьми на станціях юних техніків, у 70—80-ті роки ХХ ст. ТРВЗ широко впроваджували в школах і училищах, а з 1987 р. — і в дитячих садках [23, с. 247].

ТРВЗ – це застосування педагогами універсальних методів розвитку творчості і нестандартного мислення дітей, разом з цим підвищує ефективність навчально-виховного процесу, з широкою сферою використання в навчально-виховному процесі.

Основний принцип ТРВЗ – це системний підхід у розвитку творчої особистості, через розкриття елементів об'єкта, їхніх внутрішніх і зовнішніх зв'язків, що об'єднують усі знання про об'єкт в єдине ціле, знаходять відповіді на багато питань, які хвилюють дитину, а опанувавши його, вона сама навчиться пояснювати те, що її цікавить [2, с. 137-138].

Технологія ТРВЗ для дошкільників по суті це колективні ігри-заняття, на яких діти знайомляться зі складними ситуаціями, на прикладі ігрових завдань вчать розв'язувати суперечливі проблеми, які є ключем до розвитку творчості [6].

Методика «Домальовування фігур» О. М. Дьяченко.

Мета методики «Домальовування фігур» полягає у виявленні рівня розвитку уяви, здатності створювати оригінальні образи, на основі використання наборів карток із зображенням фігур, де на кожній картці намальована одна фігура. У кожному наборі 10 карток. Розмір кожної картки становить чверть аркуша А4. Навчання за ідеями О. Дьяченко проводять за допомогою спеціальних занять, ігор та вправ. [4].

«Будинок вільної дитини» М. Монтессорі.

Система видатного італійського педагога-гуманіста ХХ століття Марії Монтессорі являє собою концепцію і технологію виховання та навчання дітей у віці від 2,5 до 12 років. Найбільшу популярність і розповсюдження у всьому світі одержала та її частина, яка розрахована на дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Вона вважається найефективнішою, що підтверджується багаторічним досвідом успішної практичної роботи з дітьми цього віку, глибоко теоретично обґрунтованою і досконало розробленою з дидактичної точки зору.

Провідна ідея Марії Монтесорі полягає в тому, щоб дати можливість дитині найповніше розкрити свій внутрішній потенціал процесі вільної самостійної діяльності в створеному педагогом просторово-предметному середовищі. У педагогічній системі Монтесорі можна виділити два ключові моменти:

1) оточуюче підготовлене середовище і вправи для розвитку моторики, сенсорики та інтелекту;

2) педагога, який підготовляє це розвивальне середовище [3, с. 70].

Центральне місце у педагогічній технології Марії Монтесорі належить дидактичному матеріалу, який сприяє вправлянню фізичних і психологічних функцій дитини, обумовлює максимальну самостійність, слугує унікальним засобом розвитку творчості, уваги, волі, навчання письму та елементарної математики.

«Школа успіху й радості» С. Френе.

Технологія Селеста Френе «Школа успіху і радості» запропонувала оригінальне розв'язання проблеми організації життя дітей, різноманітні експерименти щодо активізації їх пізнавальної діяльності, форми і методи виховної роботи [3, с.123].

С.Френе відводив природі важливого засобу виховання, зокрема уроки-прогулянки, під час яких діти спостерігали природне й людське середовище, а потім усно і письмово викладали свої враження. Він відзначав природу як важливий чинник у становленні особистості дитини, тому закликав педагогів максимально розширювати виховний простір через природні зони парків, садів, сільськогосподарських угідь, «живих куточків» тощо [3].

Педагогічна технологія С.Френе передбачає використання у навчанні методу проб і помилок, тобто знання не може передаватися у готовому вигляді, потрібно навчити дитину мислити, допомогти їй оволодіти методом пізнання, критичним ставленням до дійсності.

Технології раннього навчання М. Зайцева.

В основі технології раннього навчання М. Зайцева. є доступність у використанні і максимальна наочність матеріалів. Педагогічні технології М. Зайцева дистанційовані від вербально-логічного спрямування, яке за традиційних форм і методів навчання часто породжує ефект беззмістовної багатомовності [3, с.166].

Розроблена Зайцевим технологія навчання читання побудована на основі кубиків, яким великого значення надавали Я.А. Коменський, Ф. Фребель. Принциповим положенням технології є одночасний розвиток мовлення дітей з навчанням їх читання, процес оволодіння новою мовною реальністю — письмовим мовленням.

Технологія раннього навчання Г. Домана

Технологія раннього навчання створена Г. Доманом зручна для застосування не лише в навчально-виховних закладах, а й у домашніх умовах. Вчений доводить,

що основи інтелекту, освіченості людини, життєві перспективи загалом закладаються у перші дитячі роки, тому цей період є вирішальним для подальшого життя дитини, і вона вже ніколи не зможе перевершити потенціал, закладений до 5 років.

Вчений вважав, що дитина до 5 років повинна навчатися, що зумовлено її унікальною властивістю вбирати всю інформацію з навколишнього середовища та без особливих зусиль природньо може навчитися читати, говорити іноземними мовами. За твердженням Г. Домана, особистість, чия пам'ять збагачена знаннями, які вона вміє використовувати, є всі підстави вважати обдарованою.

Технологія навчання Г. Домана відрізняється від загально прийнятої, вчити читати не за буквами і складами, а відразу словами, оскільки це значно простіше і доступніше для дітей будь-якого віку, починаючи з 6—8 місяців. Це означає, що дитина може навчитися читати (про себе) раніше, ніж говорити. [3].

Отже, інноваційна педагогічна діяльність є основою оновлення навчальних закладів, чинником розвитку освітніх систем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Богаш В. ТРВЗ у дитячому садку // Дошкільне виховання. – 1995. - № 1. – С. 29.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. І. М. Дичківська. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Інновації в дошкіллі. Програми, технології, проекти, ідеї, досвід: Посібник на допомогу дошкільним працівникам/Авт.-упор.: Л. В. Калуська, М. В. Отрощенко. – Мандрівець, 2010. – 376 с.
5. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
6. Лазарович Н. Природа – джерело обдарованості. – Програма розвитку інтелектуальних та творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. – Івано-Франківськ, 2006. – 31 с.
7. Сучасні педагогічні технології. Навчально-методичний посібник / Автор-укладач Федорчук Е. І. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2006. – 2012 с.

Вероніка Бакай

Здобувач другого (магістерського) рівня

вищої освіти, I курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Творчий, інтелектуальний потенціал людей є рушієм прогресу суспільства. Здатність до творчості, як зазначають вчені, є важливою характеристикою обдарованості (Дж. Гілфорд, Р. Стернберг, М. Смульсон, К. Хеллер, Д. Богоявленська, В. Дружинін, С. Максименко, В. Моляко, С. Сисоєва, О. Кульчицька, Ю. Гільбух, В. Штерн та ін.). Згідно із психологічними дослідженнями основою обдарованості є закладений від народження творчий потенціал, який розвивається впродовж усього життя людини [1].

Мета статті: проаналізувати та обґрунтувати психолого-педагогічні особливості роботи з обдарованими дошкільниками.

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти в Україні застосовують досить велику кількість авторських програм, де представлені інноваційні педагогічні технології обумовлюють якісно новий етап взаємодії й розвитку науково-педагогічної та педагогічної творчості і процесів застосування її результатів. Це зумовлено складністю, багатогранністю педагогічної діяльності, що відкриває простір для багатьох педагогічних технологій, які постійно зростають. Постає питання класифікації такого широкого спектру, багатоваріантності педагогічних технологій. Найдосконалішою серед багатьох вважають класифікацію, за якою педагогічні технології згруповано за системними блоками та інструментально значущими ознаками.

Обдаровані діти часто є оригінальними у поведінці та спілкуванні. Вони використовують особливі способи спілкування з дорослими та однолітками, чутливі до ситуації спілкування, виявляють уміння спілкуватися не лише словесно, а й за допомогою невербальних засобів (міміки, жестів, інтонації тощо), легко вступають в контакт з однолітками, прагнуть до лідерства. Не уникають вони відповідальності, пред'являють високі вимоги до себе, самокритичні; не люблять, коли до них ставляться із захопленням,

обговорюють їхню винятковість. Обдарованість типологізують за різними критеріями. Цьому питанню присвятили свої дослідження Ю. Гільбух, Л. Венгер та інші науковці.

Американські психологи під керівництвом М. Карне, співробітники Іллінойського університету, найголовнішими вважають такі показники обдарованості:

- Інтелектуальна обдарованість. Виявляється у допитливості, потязі до нового, спостережливості, точному мисленні, винятковій пам'яті, глибині занурення у справу.
- Творча обдарованість.
- Обдарованість у сфері спілкування [1].

Здатність людини до несвідомого використання саме того варіанту, який свідчить про особливості її персонального складу, фахівці і розглядають як індикатори індивідуально відмітних властивостей конкретної особистості. Слід зазначити, що багато теоретичних підстав такого підходу до теперішнього часу залишаються спірними і розділяються не всіма представниками школи психоаналізу.

Багато педагогічних технологій відображають такі концепції засвоєння соціального досвіду:

- 1) асоціативно-рефлекторне навчання, полягає у розроблені теорії формування понять;
- 2) теорія поетапного формування розумових дій, згідно з якою розумовий розвиток (як і засвоєння знань, умінь, навичок) відбувається поетапно, спрямовуючись від «матеріальної» (зовнішньої) діяльності у внутрішній розумовий план;
- 3) сугестопедична концепція навчання, обумовлена комплексним використанням у навчальних цілях вербальних і невербальних, зовнішніх і внутрішніх засобів сугестії (навіювання), що сприяє надзапам'ятовуванню;
- 4) теорія нейролінгвістичного програмування (НЛП), де процес навчання розглядається як рух інформації через нервову систему людини;
- 5) теорії змістового узагальнення, в основі покладено гіпотезу про провідну роль теоретичного знання у формуванні інтелекту дитини [1].

На основі однієї теорії навчання можуть вибудовуватися різні технології, приміром, асоціативно-рефлекторна психологічна теорія породила варіантні технології навчання, які по-різному поєднують слово і наочність.

Вальдорфська педагогіка, «Вальдорфський дитячий садок» Р. Штайнера Р. побудована на принципах індивідуального підходу, свободи у вихованні, питання режиму дня й ритму року. Варто зазначити, що Вальдорфська школа функціонує на засадах самоуправління, і характеризується відсутністю вертикальної структури влади, підпорядкування. Основним завданням ЗДО, за цією технологією, є розвиток органів чуття дитини. Таким чином, організація

навчально-виховного процесу, обладнання роботи дошкільного навчального закладу, функціонує як велика сім'я [4].

Вивченню природи в особливий спосіб, представлено в системі освіти “Довкілля” В. Ільченка. Ця педагогічна технологія формує цілісну свідомість дитини, що здатна брати відповідальність за своє майбутнє та рідної землі, народу, виховує ціннісне ставлення дитини до себе, до світу. Педагогічна технологія ґрунтується на почутті любові до навколишньої дійсності, намаганні почути звуки кожної живої істоти, розуміння її, для проживання у злагоді із собою, природою. Варто зауважити, що програма “Довкілля” є дидактичною системою прилучення дитини до предметів природничого циклу, що є альтернативою до традиційного підходу [4].

Діагностична методика О. Піроженко “Мовленнєве зростання дошкільника” дає характеристику параметрам мовленнєвого становлення дошкільника. Автором представлено розвиток засобів мовлення з позицій комунікативного підходу, де принциповим є твердження про те, що міжособистісна взаємодія це основа взаєморозуміння, адже неможливо зрозуміти іншу людину без особистісних контактів з нею. Метою та результатом мовної взаємодії є розуміння, яке можливе тільки при умові, реалізації міжособистісних відносини між учасниками комунікативного процесу. Такий підхід до діагностики розвитку мовлення розглядає дитину як активного й ініціативного учасника соціальної взаємодії, в якій дошкільник має не лише засвоїти суспільний досвід, передусім мову, але й щоразу самостійно застосовувати засвоєне, здійснювати свій власний вибір адекватних до ситуації засобів спілкування, створювати свої власні засоби для реалізації мети такої мовної взаємодії [4].

Технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) є досить актуальною серед вихователів дошкільних навчальних закладів, хоча була створена в 50-60 рр. для учнів школи. Основним завданням технології є навчити дитину розв'язувати проблеми різного рівня складності з використанням винахідницьких завдань, тобто переводити завдання з нижчого рівня складності на вищий. Основне завдання для успішної реалізації ідеї педагогічної технології ТРВЗ полягає у вмінні дитини виявляти проблеми, з'ясовувати, чому легкі завдання розв'язуються просто, а важкі – складно. Для цього педагогові у роботі з дітьми дошкільного віку за цією методикою потрібно використовувати колективні ігри, ігри-заняття, під час яких діти вчаться спостерігати навколишню дійсність, виявляти суперечливі властивості предметів, явищ, шукати відповіді на поставлені питання. Зокрема, вихователь повинен орієнтуватись на активний, вільний та самостійний вибір дитиною предмета, матеріалу, виду діяльності [4].

Технології Т. Ткаченко Т. та К. Крутій для розвитку мовлення характеризуються використанням схем моделей в роботі з дошкільниками Зокрема, Т. Ткаченко для навчання дітей описовим розповідям радить використовувати

аркуш картону 45x30 см, поділений на шість квадратів, відповідно кількості характерних ознак предмета або об'єктів, пір року, за якими потрібно розповідати. За цією методикою дітей вчать знаходити головні, суттєві ознаки предмета, відрізняти їх від другорядних. Зокрема, при навчанні старших дошкільників складанню описових розповідей, використовують схеми-моделі, за допомогою яких дошкільники мають можливість вибудовувати розповідь з дотриманням послідовності та параметрів, закладених у схемах: колір, форма, величина, матеріал, частини, дії. За допомогою таких підказок при складанні описових розповідей діти засвоюють порівняння предметів не в загальній формі, а саме чим подібні, або чим відрізняються предмети, а вчать диференціювати, порівнюючи предмети за формою, величиною, кольором тощо.

Розвитку творчих здібностей на заняттях з малювання досліджувала Л. Шульга. Вона зазначала, що діти зображають навколишнє тільки після емоційних переживань у процесі спостереження, розгляду картин, слухання музики, читання, розповідання. Головним завданням цієї технології є розвиток естетичних почуттів в зображувальній діяльності. Автор наголошувала, що чим більше органів чуттів беруть участь у сприйманні навколишнього, тим повнішими будуть уявлення, пізнання [6].

Методика «Лицем до дитини» для дітей 2-12 років, характеризує особливість дітей раннього віку, як цінний етап, під час якого дитина висловлює вголос свої внутрішні роздуми. Вона ще не навчилася міркувати мовчки, як це прийнято робити в дорослих. Зокрема, такі роздуми вголос є основою для розумового розвитку дитини, які необхідно заохочувати під час навчально-виховного процесу [5].

Сьогодні це найсучасніша методика роботи з дітьми дошкільного віку, оскільки дає можливість розвитку дитини з орієнтацією на її потребу, зацікавленість; дозволяє так побудувати навчання, щоб дитина була в центрі власних потреб, можливостей. Методика також дає можливість долучити до розвитку та виховання дитини батьків, які є асистентами вихователів.

При використанні методики створюються куточки індивідуальної діяльності. Працюючи в кутках діяльності, кожна дитина сама вчиться і водночас навчає інших. Такий процес навчання діє при постійному русі. Робота в куточках діяльності планується та проводиться після «вкладу вихователя» та «вияву групою» у першій половині дня. У другій половині дня діти продовжують роботу в куточках індивідуальної діяльності.

Тому для оптимального використання часу вихователь повинен: продумати, як, які «кутки діяльності» використовувати протягом дня для закріплення певного поняття; конкретизувати матеріали для проведення різних видів діяльності; підготувати матеріали для проведення різних видів діяльності.

Отож, аналізуючи питання проблеми психолого-педагогічного супроводу доходимо висновку, що в дошкільних закладах для виховання обдарованих дітей

необхідно використовувати індивідуальні програми з урахуванням особливостей дітей, їхніх нахилів та інтересів. Такі програми відображають міждисциплінарний, розвивальний характер навчання, де основним завданням є розвиток пізнання, пізнавальних здібностей, а не сукупність конкретних фактів. Особливо це стосується розвитку різних типів мислення, дослідницьких умінь, навичок самоорганізованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонова О.Є. Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. – 472 с.
2. Гудь М. К. Обдаровані діти. Психолого-педагогічні аспекти роботи / М. К. Гудь// Початкова освіта.– 2010.- № 45.
3. Дерев'янка Л. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку // Психолог. – 2007. - № 18 – 19.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – Київ: Академвидав, 2004. – 352 с
5. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально- методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
6. Шульга Л. М. Ігрова технологія як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях з малювання / Л. М. Шульга // Освіта та розвиток обдарованої особистості. - 2015. - № 11. - С. 25-27 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_11_6.

**ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ**

Ірина Скоморовська

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО
РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ**

Процеси перебудови в Україні обумовили нові тенденції в розвитку сучасної освіти. Потреба суспільства в творчих, обдарованих, інтелектуально розвинених громадянах; оновлення національної свідомості, відродження духовності обумовлюються необхідність втілення нових концепцій розвитку підростаючого покоління для закладів освіти різного рівня. Центром концепції розвитку навчальних закладів нового типу є творча особистість, робота з тими дітьми, які демонструють насамперед підвищений рівень інтелектуального розвитку. Відтак, доцільним бачиться розробка та вдосконалення освітньої роботи щодо створення умов для розвитку талановитих дітей, – як в державі, так і на регіональному рівні.

Актуальними в контексті даної проблематики є психолого-педагогічні дослідження про вплив діяльності на розвиток особистості (Л. Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн); про особистість як найвищу цінність (І. Бех, І. Зязюн, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська); положення про унікальність та цінність періоду дошкільного дитинства (Л. Артемова, О. Запорожець, Д. Ельконін, О. Кононко, Н. Лисенко); закономірності психічного розвитку дітей дошкільного віку (Л. Венгер, Г.Костюк, С. Кулачківська, Г. Люблінська, М. Поддяков), обдарованість дошкільників (Н. Лазарович).

Враховуючи те, що дошкільники сьогодні є більш творчими, активними, зацікавленими пізнавальною діяльністю, вихователі ЗДО мають бути готові до виявлення обдарованості дітей та розвитку їх здібностей. Відтак, майбутній педагог повинен навчитися уважно спостерігати за розвитком кожного вихованця, щоб вчасно помітити його здібності та допомогти реалізувати наявний потенціал. Передусім, щоб виявити обдаровану дитину, педагог має звернути увагу на такі риси малюка: активність, креативність, прагнення до пізнання, емоційно

позитивне ставлення до певного виду діяльності, результативність (займається певною діяльністю постійно, має багато яскравих результатів) [1].

В багатьох розвинених країнах світу та Європи є позитивний досвід підготовки фахівців до роботи з обдарованими дітьми і цей досвід потрібно вивчати і використовувати у вітчизняній вищій педагогічній освіті.

Вивчаючи зарубіжний досвід потрібно аналізувати дослідження вітчизняних вчених. Такі вчені в галузі педагогіки вищої школи як О.Антонова, Г.Беленька, А.Богущ, В.Боднар, Н.Гавриш, Н.Лисенко, Т.Поніманська внесли великий вклад у підготовку майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з розвитку обдарованості дітей, що передбачає оволодіння майбутніми фахівцями гуманістичними цінностями, системою психолого-педагогічних знань про обдарованість та її прояви, комплексом умінь, професійними та соціально-зумовленими якостями, що в кінцевому результаті утворюють відповідну компетентність.

Реалізація системи підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до розвитку соціальної обдарованості дітей передбачає [2]:

- наукове осмислення обдарованості в контексті сучасної психологічної концепції обдарованості, розширення теоретичних засад досліджуваного поняття;
- розробку й видання наукових з проблеми обдарованості та підготовки майбутніх вихователів до роботи з обдарованими дітьми в умовах сучасного освітнього простору і врахування регіонального аспекту;
- ґрунтовне вивчення здобувачами освіти освітніх компонентів, пов'язаних з питаннями обдарованості дошкільників, особливостями освітньої роботи з ними;
- започаткувати підготовку педагогів обдарованих дітей як окрему спеціалізацію чи додаткову спеціальність. У контексті реформування вищої педагогічної освіти були внесені зміни в перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти;
- підвищення професійної компетентності викладачів ЗВО з питань формування особистості майбутнього педагога обдарованих дітей;
- організацію науково-дослідної роботи студентів з дослідження обдарованості як психолого-педагогічної проблеми та особливостей роботи вихователя закладу дошкільної освіти.

Також, враховуючи динамічність наукових розробок і досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, необхідним є систематичне підвищення фахової компетентності вже працюючих вихователів. Це можна реалізувати через організацію спеціальних форми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації (школи, курси, тренінги, воркшопи, майстер-класи, семінари тощо) для педагогів, які працюють з обдарованими дітьми. Такі форми можна

створювати в рамках вищої та післядипломної, формальної й неформальної освіти [3].

Таким чином, основна мета підготовки майбутніх вихователів до роботи з обдарованими дошкільниками полягає в оволодінні системою теоретичних знань, практичних прийомів роботи з дітьми, формуванню умінь створювати сприятливе розвивальне освітнє середовище, а також формування готовності до систематичної роботи щодо поглиблення знань з окресленої проблематики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лазарович Н.Б. Навчально-виховна робота з обдарованими дітьми 5-6 років у дошкільних навчальних закладах (кінець ХХ – початок ХХІ століття). 2004р. С. 38 – 79.
2. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. / В. О. Моляко, О. Л. Музика. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. 320 с.
3. Програма розвитку обдарованих дітей та діагностичні методики / Демченко В.В., Рабченюк Т.С., Савчук Л.О. Рівне, 2006. 110 с.
4. Рибалка В. В. Словник із психології та педагогіки обдарованості і таланту особистості: термінологічний словник / В. В. Рибалка. – Київ, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. 424 с.

Надія Лазарович

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

м. Івано-Франківськ

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ НОВІТНІХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ В РОБОТУ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В ЗДО

Інтегрування інтелектуальної спрямованості різних дисциплін у підготовці фахівців дошкільної освіти впровадження новітніх освітніх технологій у практику ЗДО має прикладне значення. Окрім загальноосвітніх і методичних дисциплін, педагог повинен досконало оволодіти системою ефективних засобів педагогічного впливу на вихованців. Розуміння механізмів і шляхів формування уваги, пам'яті, мислення, волі, емоцій, розумових здібностей вихованців дозволяє створити систему навчально-розвивальної роботи з урахуванням індивідуальних особливостей особистості дитини.

Спираючись на особливості дитячого світопізнання, потреби в наочності, основними засобами вважаємо, природні натуральні предмети, моделі, явища в їх доказовій цінності. Отож, актуальними впливають методичні положення: вчити

дитину самостійно спостерігати, правильно збагачувати її душу повними, яскравими образами, які в майбутньому стануть елементами її розумового процесу.

Перед педагогами стоїть завдання не тільки створити дидактико-розвивальне середовище, у якому дитина зможе найповніше реалізувати свої природні здібності та задатки, але й навчати дитину розв'язувати проблеми різного рівня складності. Педагог використовуючи у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи, діючи за зразком, дає можливість дитині потім самостійно приступати до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку дошкільників реалізується через впровадження новітніх освітніх технологій у практику ДНЗ, які збагачують навчально-виховний процес на взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

Дослідження педагогів і психологів показали, що розвиток творчої уяви дитини, її фантазії досягає свого піку у віці 3 - 6 років. Навіть молодші школярі вже настільки пригноблені стереотипами мислення, що їх практично неможливо навчити грамотно творчо мислити. Це вік, коли проявляється здатність до творчого розв'язання проблем, які виникають у тій чи іншій життєвій ситуації дитини (тобто саме креативність)[4].

Отже, мета статті проаналізувати впровадження новітніх освітніх технологій в практику ЗДО.

В дошкільному ж дитинстві провідним видом діяльності є гра. А отже, важливою особливістю ігор з дітьми в дошкільному віці, які використовують вихователі-педагоги у своїй роботі, є те, що ігрові моменти проникають в усі види діяльності дітей: праця і гра, навчальна діяльність і гра, повсякденна побутова діяльність, пов'язана з виконанням режиму і гра.

Складання ігрових технологій з окремих ігор і елементів – завдання кожного вихователя. Для реалізації такого підходу необхідно, щоб освітні технології, що розробляються для навчання дошкільнят, містили чітко визначену і покрокову описану систему ігрових завдань і різних ігор для того щоб, використовуючи цю систему, педагог міг бути впевненим у тому, що в результаті він отримає гарантований рівень засвоєння дитиною того чи іншого предметного змісту. Безумовно, цей рівень досягнень дитини повинен діагностуватися, а використовувана педагогом технологія повинна забезпечувати діагностику відповідними матеріалами. Важливими є дотримання певних умов організації ігрової взаємодії педагога і дітей. З яких можна виділити:

- Наявність у дітей знань про навколишні предмети, події та явища реального світу;
- Варіативний підхід до побудови змісту гри;
- Щире виконання дитиною ролі в грі;
- Створення перешкод під час досягнення ігрової задачі;

- Зв'язок гри з морально-естетичним вихованням;
- Позитивна оцінка найменших успіхів дитини в грі[6].

Дошкільник починає оперувати іграшками, предметами побуту, дитина усвідомлює, що будь-яке ціле складається із системи елементів. При вивченні системи і розгляді з дітьми тих чи інших системних властивостей об'єктів або їх елементів виокремлюють наступні підходи: компонентний, структурний, функціональний, генетичний [4].

Компонентний підхід визначає склад системи і частиною чого вона є. Наприклад, система "книга" входить до надсистеми "бібліотека" і складається з таких підсистем: "обкладинка", "сторінки" тощо. Структурний підхід вивчає взаємне розташування підсистем, зв'язки між ними у просторі та часі. Функціональний підхід визначає роль і місце функцій та їхню взаємодію за кожним підсистемним елементом і системи в цілому. Генетичний підхід використовується при вивченні етапів становлення системи, послідовності її розвитку, заміни іншою системою.

Тобто, системний підхід це вміння бачити навколишній світ у взаємозв'язку всіх його елементів, розв'язання суперечностей між явищами, вміння віднайти необхідний у даній ситуації резерв вирішення завдання у пізнанні світу в реальних його взаємозв'язках [4]. Спираючись на ці закономірності, ми здатні вирішувати завдання, які постають перед нами в житті. Інструментом для вихователя у навчально-виховній роботі дошкільного навчального закладу може слугувати технологія розвитку творчої особистості Г.Альтшуллера. ТРВЗ включає в себе: механізми перетворення проблеми в образ майбутнього рішення, механізми придушення психологічної інерції, яка перешкоджає пошуку рішень (неординарні рішення важко знаходити без подолання наших стійких уявлень і стереотипів), великий інформаційний фонд — концентрований досвід вирішення проблем [2]. Використання ТРВЗ у дитячому садку має кілька напрямків: естетична діяльність, образотворче мистецтво, вигадкування казок, розв'язання казкових завдань.

Уміле та доцільне використання прийомів та методів ТРВЗ (метод фокальних об'єктів, мозковий штурм, синектика; усний лабіринт; асоціацій; пошуку причин і наслідків подій; створення дитиною власних дослідницьких проектів) успішно допомагає розвивати у дошкільників винахідницьку кмітливість, творчу уяву, діалектичне мислення. Основна ідея технології полягає у тому, щоб переводити завдання з нижчого рівня складності на вищий. Для її успішної реалізації потрібно навчити дитину виявляти проблеми, з'ясовувати, чому легкі завдання розв'язуються просто, а важкі – складно.

Отож, основною умовою гармонійного виховання дитини є створення дидактико-розвивального простору у ДНЗ, пристосованого до природи дитини, відповідати соціально-культурним вимогам часу, вільного, незалежного від тих чи інших урядових вимог. Впровадження новітніх освітніх технологій у практику дошкільного навчального закладу забезпечує активність дошкільника в усіх видах

діяльності (ігровій, навчальній, предметно-практичній, спілкуванні), формах активності (фізична, соціальна, моральна, емоційна, художня, мовленнєва, пізнавальна), спрямованої на створення нового продукту в нерегламентованій ситуації

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Ред. ж-лу “Дошкільне виховання”, 1999. – 59с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004. – 352с.
3. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посіб. / Наук.ред.О.Л.Кононко. – К.: Ред. журн. “Дошкільне виховання”, 2003. – 243с.
4. Лазарович Н. Природа – джерело обдарованості. – Програма розвитку інтелектуальних і творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. – Івано-Франківськ, 2006. – 31с.
5. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально-методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
6. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Наталія Кондрат

*Здобувач другого (магістерського) рівня
вищої освіти , I курс*

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗДО ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ

Сучасна українська освіта спрямована на забезпечення умов для всебічного розвитку індивідуальності кожної людини як особистості та найвищої цінності

суспільства на основі виявлення її задатків, здібностей, і талантів. Зокрема державою прийнято цілий ряд законів і програм (Закон України “Про освіту”, та інші), які регулюють освітні процеси та створення загальнодержавної мережі навчальних закладів для обдарованих дітей та молоді.

Мета статті: теоретично проаналізувати формування професійної компетентності фахівців дошкільної освіти до роботи з обдарованими дітьми.

Як засвідчує аналіз сучасних запитів суспільства реформування дошкільної освіти вбачається у модернізації і підготовці нової генерації педагогів, у розвитку в них дослідницьких властивостей, творчого потенціалу, готових виявляти і розвивати здібності та обдарування дитини.

Досвід та успіхи розвинених країн світу у галузі науки, розвитку нових технологій, культури та освіти переконує в необхідності побудови національної системи освіти, котра б забезпечувала умови для обдарованої особистості, розвиватися відповідно до своїх здібностей. Перед сучасною вищою школою стоїть завдання максимального розвитку особистості, формування професійного спрямування здобувача, самовдосконалення та самореалізації.

Отож, визначені завдання актуалізують проблему спеціальної професійної підготовки вихователя до роботи з обдарованими дітьми, а саме вдосконаленню педагогічної майстерності та розвитку педагогічної обдарованості кожного педагога.

В Україні питанням навчання та виховання обдарованих дітей надавалася велика увага ще в давні часи. Про це свідчить досвід братських шкіл, які створювалися в Україні в другій половині XVI ст. Ці школи давали можливість отримати освіту широкому колу українського населення. Провідну роль серед них відігравала братська школа Львівсько-Успенського братства, яка була заснована у Львові в 1568 році. У ній особливе значення надавалося розвитку здібних та талановитих дітей. Свого часу Ф.Прокопович, український громадський, церковний діяч, драматург, поет, реформатор освіти, виокремлював проблему залучення здібних дітей до навчання, що давало можливість широко розвивати науку [2].

Видатний український філософ, педагог, просвітитель Г.Сковорода, маючи особисті високі здібності, обдарованість, розробляв питання (формування особистості, виховання звичок до розумової та фізичної праці. Він стверджував, що розум - головний регулятор людської діяльності. Тому найважливішим завданням виховання та навчання Г.Сковорода вважав розвиток у дитини інтелекту, здібностей, її задатків. Він підкреслював, що вчити треба тому, що необхідно людині для пізнання самого себе і оточуючого світу, для формування особистості [3].

Слід зазначити, що проблема обдарованості нелегко пробивала собі дорогу у вітчизняній педагогіці та психології. Серед тих, хто активно підтримував і розробляв її, — українські педагоги із світовим ім'ям -А.Макаренко і

В.Сухомлинський.

Важливим напрямком сучасних досліджень проблеми обдарованості є визначення основ формування обдарованої особистості в системі виховної роботи. Вчені - Б.Бітінас, І.Іванов, В.Г.Кузь, Т..Сущенко - виділяють дві цільові установки щодо процесу розвитку обдарованих дітей. Перша – створення умов для найбільш повної реалізації здібностей та схильностей обдарованої особистості; друга - виховання представника суспільства, який зможе реалізувати свій потенціал, виходячи з відповідних соціальних пріоритетів.

В Україні проблемами розвитку обдарованості займалися В. Моляко, О. Кульчицька, дослідження яких лягли в основу програми „Творча обдарованість” (1991 р.). На той час актуальними були питання розвитку обдарованості через теоретичні дослідження психолого-педагогічних проблем здібностей; розробка нових та оновлених концепцій загальної та творчої обдарованості, спеціальної та професійної обдарованості.; багатопланова, багатоаспектна психолого-педагогічна практична робота у загальноосвітніх школах, дошкільних закладах, ліцеях, гімназіях, а також у вищих закладах освіти [4].

В той же час в Україні почав виходити науково-практичний освітньо-популярний журнал для педагогів, психологів, батьків та дітей „Обдарована дитина”, що вміщує практичний досвід працівників ЗДО, ексклюзивні дослідження розвитку дитячих здібностей (тести, методики, тренінги і т.п.).

М. Пирогов зазначав, що "талановиті, проникливі і сумлінні вихователі зустрічаються так само рідко, як і проникливі лікарі, талановиті художники й обдаровані законодавці. " [4]. І. Харламов зазначає, що педагогічна професія вимагає від людини певної схильності, необхідних фізичних і психічних даних, а також відповідного особистісного розвитку

Отож, оволодінню педагогічної майстерності сприяє наявність у людини покликання до професії педагога, яке виявляється в яскраво вираженій схильності й здатності до педагогічної діяльності, до роботи з дітьми. Головне ж, у чому воно виявляється – це любов до дітей, бажання працювати з дітьми і заради дітей.

На думку академіка І. Зязюна, формування педагогічної майстерності у майбутніх вихователів, краще відбувається у практичній діяльності, необхідно саме у студентські роки набувати професіоналізму. Розвиток здібностей до педагогічної діяльності, потрібно самостійно здобувати у формуванні професійної позиції, виховуванням уміння спілкуватися з людьми, у процесі органічної взаємодії розв'язувати завдання навчання та виховання.

Інструмент педагогічного впливу на взаємодію з дітьми, батьками, колегами є складним і навчальними планами не завжди передбачений, проте сьогодні це найактуальніше завдання педагогічного вузу.

В дослідженнях О.Антонової для професійної підготовки майбутнього педагога виділено метод моделювання, як ідеальної моделі творчої особистості конкретного профілю.

Для конкретизації професійної підготовки вихователів варто розглянути модель педагогічної обдарованої особистості О. Антонова, відображає рівень професійної зрілості педагогічно обдарованого педагога, і є сукупністю професійних, характерологічних та психологічних якостей, властивих особистостям відомих та видатних педагогів.

Отже, чинниками, які сприяли б розвитку педагогічної обдарованості є:

- сприятливе освітнє середовище), яке прищепило смак до знань, освіти, самовиховання, атмосфера любові за розуміння у сім'ї, ранній початок навчання і спроб педагогічної діяльності ,культ знань і книги, наявність великої кількості періодичних видань);
- ґрунтовна вища освіта, при цьому не завжди педагогічна;
- свідомий вибір педагогічної;
- широкий кругозір, енциклопедичні знання;
- працездатність, наполегливість;
- креативність (продукування нових ідей, творче використання освітніх ідейпопередників);
- здатність все розпочати з початку, перемагати труднощі, сила волі;
- ораторський дар (здатність переконувати слухачів, доводити свою думку яскраво, живо, доступно);
- літературний дар (здібність яскраво викладати свої думки у статтях, наукових працях, залишили по собі навчальні підручники, художні твори);
- любов до дітей (виховний процес будувати на позитиві,) [1].

Деякі дослідники ототожнюють педагогічні здібності з вміннями виконувати певні дії, зокрема майстерно володіти мовленнєвими засобами, прикладними вміннями (співати, організовувати дітей тощо), проте поняття «педагогічні здібності» виявляється цілим комплексом спеціальних та загальних знань, пов'язаних з ними вмінь, а також якостей особистості педагога. (Ф. Гоноболін, Н. Кузьміна , І. Підласий, В. Сластьонін та ін.).

Дослідження вчених засвідчує, що вихователь повинен вміти генерувати нові, оригінальні ідеї, знаходити нетрадиційні способи розв'язування проблемних педагогічних ситуацій, а саме креативно мислити. (В. Кан-Каліка , Н. Кичук, М. Лещенко, С. Сисоєва).

Отже, як засвідчують дослідження педагогічна креативність передбачає здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних задач і характеризується за цілим рядом параметрів.

Аналізуючи дослідження вчених, доходимо висновку, що основним мотивом педагогічної спрямованості особистості педагога є інтерес до змісту педагогічної діяльності, а важливою умовою розвитку педагогічної обдарованості є бажання педагога працювати з дітьми, здатність отримування задоволення від спілкування з вихованцями, тобто йдеться про педагогічне покликання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.Є. Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно-обдарованих студентів: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. – 472 с.
2. Антонова О. Проблема розвитку обдарованої особистості в Україні і світі: сучасний стан і перспективи. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/12416/1/11.pdf>
3. Наша історія // Всеукраїнська молодіжна громадська організація “Союз обдарованої молоді” : Електронний ресурс : Назва з екрану : [режим доступу] : <http://som.org.ua/k17911.html/>
4. Пирогов М.І. Питання життя // Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: Навч. посіб. / Від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З.Н. Борисової, В.У. Кузьменко; За заг. ред. З.Н. Борисової. – К.: Вища шк., 2004. – С. 209-21; С. 210-211.

Леся Юрків-Чернявська

*Здобувач першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, IV курс*

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

М. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДО РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ

Актуальність проблеми. Сучасна українська освіта спрямована на забезпечення умов для всебічного розвитку індивідуальності кожної людини як особистості та найвищої цінності суспільства на основі виявлення її задатків, здібностей, і талантів. Зокрема державою прийнято цілий ряд законів і програм (Закон України “Про освіту”, та інші), які регулюють освітні процеси та створення загальнодержавної мережі навчальних закладів для обдарованих дітей та молоді.

Як засвідчує аналіз сучасних запитів суспільства реформування дошкільної освіти вбачається у модернізації і підготовці нової генерації педагогів, у розвитку

в них дослідницьких властивостей, творчого потенціалу, готових виявляти і розвивати здібності та обдарування дитини.

Досвід та успіхи розвинених країн світу у галузі науки, розвитку нових технологій, культури та освіти переконує в необхідності побудови національної системи освіти, котра б забезпечувала умови для обдарованої особистості, розвиватися відповідно до своїх здібностей. Отож, перед сучасною вищою школою стоїть завдання максимального розвитку особистості, формування професійного спрямування здобувача, самовдосконалення та самореалізації.

Аналіз досліджень вчених. В 20—х роках ХХ століття в американській психолого-педагогічній науці в науковий обіг увійшло поняття "обдарованість". Автором даного терміну є американський психолог Г. Уіпл, який ввів його для виділення дітей з наднормальними здібностями [3].

Теоретичні основи проблеми розвитку творчої особистості закладали зарубіжні вчені в своїх концепціях минулого століття Дж.Рензулі, Дж.Пірто, Ф.Ганьє, Дж.Стейнлі, К.Хеллера та ін. [3].

Дослідники проблеми відстоювали своє переконання в тому, що школа своїм навчанням спричинить найбільш глибокий вплив у тому випадку, якщо вона буде враховувати природні схильності учнів, їхні смаки, нахили і здібності і буде надавати якомога ширшу свободу в занятті улюбленим предметом.

Вже тоді в їхніх виступах, науково-методичних публікаціях йшлося про неприпустимість "вирівнювання" здібностей, "пригальмовування" видатних якостей. Важливо підкреслити, що саме в роботах П. Каптерева виокремлюється проблема саморозвитку.

Сучасними дослідниками сформульовані основні умови формування обдарованої молоді. На думку вчених, її творча діяльність передбачає наявність комплексу складних особистісних якостей, які зумовлюють виявлення активності обдарованих дітей, їх ініціативи (Ш. Амонашвілі, І. Волков, В. Моляко, Б. Нікітін, К. Платонов, В. Рибалка, С. Рубінштейн, В. Смиченко, С. Сисосва, Т. Сущенко, Б. Теплов та ін) [3].

Я. Козельський, український та російський просвітитель, філософ, вчений-енциклопедист - велику роль у процесі формування особистості відводив розвитку розумових якостей особистості [5].

Вчені намагалися обґрунтувати необхідність реалізувати потенційні можливості особистості. Я. Зеленкевич висловлював думку, що більш здібних учнів треба не затримувати в їхньому розвитку, не гальмувати їх, а допомагати пройти навчальну програму швидше від середніх учнів в умовах звичайних шкіл. П. Юркевич наголошував на необхідності створення індивідуальних навчальних планів відповідно до наявних пізнавальних здібностей та нахилів особистості. На основі індивідуальних планів дітям з односторонньою розумовою обдарованістю, вважалося, за доцільне дозволити вивчати окремі предмети в меншому обсязі і

розпоряджатися таким чином звільненим часом на свій розсуд для самостійних занять відповідно до їх нахилів [5]

Мета статті полягає у визначенні проблем спеціальної професійної підготовки вихователя до роботи з обдарованими дітьми, а саме вдосконаленню педагогічної майстерності та розвитку педагогічної обдарованості кожного педагога.

Основний виклад матеріалу. Як засвідчують дослідження вчених обдарованість це комплексна характеристика особистості, прояви якої залежать від віку і характеризуються значною індивідуальністю, яка поєднує різні сфери психіки обдарованої людини.

Для оцінки обдарованості використовуються певні критерії, а саме якісні характеристики обдарованості – виділення різних якісно своєрідних її видів специфіки психічних можливостей людини та особливостей в певних видах діяльності; кількісні характеристики – ступінь вираженості психічних можливостей людини.

Види обдарованості виділяють за такими критеріями: особливості вікового розвитку; форма прояву; міра сформованості обдарованості; широта прояву у видах діяльності; вид діяльності й сфери психіки.

За принципом положень педагогічної науки – інтелект породжує інтелект, характер виховується характером, особистість формується особистістю можна стверджувати, що творча, неординарна, особистість педагога виступає однією з найважливіших умов, а також засобом досягнення успіху у виховній і освітній діяльності дітей дошкільного віку.

На думку академіка І. Зязюна, формування педагогічної майстерності у майбутніх вихователів, краще відбувається у практичній діяльності, необхідно саме у студентські роки набувати професіоналізму. Розвиток здібностей до педагогічної діяльності, потрібно самостійно здобувати у формуванні професійної позиції, виховуванням уміння спілкуватися з людьми, у процесі органічної взаємодії розв'язувати завдання навчання та виховання [3].

Чинниками, які сприяли б розвитку педагогічної обдарованості є:

- сприятливе освітнє середовище, яке прищепило смак до знань, освіти, самовиховання, атмосфера любові за розуміння у сім'ї, ранній початок навчання і спроб педагогічної діяльності, культ знань і книги, наявність великої кількості періодичних видань;

- ґрунтовна вища освіта, при цьому не завжди педагогічна;

- свідомий вибір педагогічної;

- широкий кругозір, енциклопедичні знання;

- працездатність, наполегливість;

- креативність (продукування нових ідей, творче використання освітніх ідей попередників);

- здатність все розпочати з початку, перемагати труднощі, сила волі;

- ораторський дар (здатність переконувати слухачів, доводити свою думку яскраво, живо, доступно);
- літературний дар (здібність яскраво викладати свої думки у статтях, наукових працях, залишили по собі навчальні підручники, художні твори);
- любов до дітей (виховний процес будувати на позитиві) [2].

Проаналізувавши вищезазначені чинники, можна конкретизувати основні характеристики професійно-талановитого педагога, здатного до роботи з обдарованими дітьми:

- здібності до виконання педагогічної діяльності (любов до дітей, ораторський дар, літературний дар тощо);
- креативність;
- інтелектуальні здібності (широкий світогляд, енциклопедичні знання, прагнення до самоосвіти тощо);
- професійна спрямованість (любов до дітей, свідомий вибір педагогічної професії, ґрунтовна вища освіта тощо);
- особистісні якості (працездатність, наполегливість,
- здатність все розпочати з початку, перемагати труднощі, сила волі);
- зовнішні та внутрішні чинники (сприятливе освітнє середовище, вплив сильних особистостей тощо).

Модель педагогічно обдарованої особистості за О. Антоновим складають такі компоненти:

- педагогічні здібності, рівень розвитку яких вище за середній;
- педагогічна креативність, тобто здатність учителя до педагогічної творчості;
- педагогічне покликання, як спрямованість особистості до виконання педагогічної діяльності;
- інтелектуальні здібності, як необхідний чинник, що сприяє засвоєнню та трансформації знань у визначеній науковій сфері [1].

Висновок. Аналізуючи дослідження вчених, доходимо висновку, що основним мотивом педагогічної спрямованості особистості педагога є інтерес до змісту педагогічної діяльності, а важливою умовою розвитку педагогічної обдарованості є бажання педагога працювати з дітьми, здатність отримування задоволення від спілкування з вихованцями, тобто йдеться про педагогічне покликання.

Отже, педагогічною технікою дійсно можна оволодіти під час навчання у педагогічному навчальному закладі, проте педагогічні здібності розвинути, оформитися у стійке переконання педагогічної спрямованості у професійній діяльності, можливе лише при наявності комплексу особистісних якостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонова О.Є. Теоретичні та методичні засади навчання педагогічно обдарованих студентів: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. –

472 с.

2. Гудь М. К. Обдаровані діти. Психолого-педагогічні аспекти роботи / М. К. Гудь// Початкова освіта.– 2010.- № 45.
3. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально- методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
4. Новікова С. А. Система роботи з обдарованими дітьми / С. А. Новікова// Завуч (вкладка).– 2011.- №21. – С. 7-9.
5. Попович О. Обдарованість і її значимість для розвитку особистості// Завуч.- 2004. - №23-24. – С.21-22.
6. Порох Л. Ю. Робота зі здібними та обдарованими дітьми / Л. Ю. Порох// Рідна школа.– 2011.- № 3. – С. 39-40.

Ольга Андріяшко

Здобувач другого (магістерського) рівня

вищої освіти , I курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ В СІМ'Ї

На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти залишається актуальним питання організації роботи педагогів з батьками обдарованих дітей, некомпетентність яких у питаннях виховання нерідко призводить до негативних наслідків.

Мета статті: теоретично проаналізувати особливості педагогічної роботи з обдарованими дітьми.

Аналіз взаємин батьків з обдарованими дітьми частково здійснений у роботах таких авторів як К. Текекс ,Г. Мелхорн, Х.-Г. Мелхорн, А. Міллер, О. Кульчицька, Н. Лейтес, О. Савенков, В. Юркевич, А. Баркан, Л. Кондратенко та інші. Найбільш повне висвітлення проблеми здійснено Н. Карпенко в роботі «Генезис розуміння батьками проявів дитячої обдарованості».

Обдарована дитина в сім'ї – це складне явище, тому як і в закладах освіти, так і в сім'ї необхідно створити спеціальні умови для розвитку здібностей таких дітей.

Психологічний портрет обдарованої дитини вимагає особливого підходу і не випадково за рішенням Всесвітньої організації охорони здоров'я такі діти входять до «групи ризику», що потребують особливого виховання, спеціальних, індивідуальних навчальних програм, спеціально підготовлених педагогів.

Фахівці давно відмітили, що обдаровані діти часто виростають в інтелегентних сім'ях, і справа тут зовсім не в особливих генах геніальності, а справа в сімейній атмосфері, в системі сімейних цінностей.

Батьки хотіли би розвивати в своїй дитині пізнавальні потреби та різні здібності, але не маючи педагогічної освіти їм досить складно. Деякі батьки прагнуть до того, щоб дитина запам'ятала більше фактів, назв, подій. Пізнавальна мотивація виявляється у формі дослідницької, пошукової активності, чутливості до нового, новизни ситуацій, знаходження нового у звичайному.

Характеризуючи особливості сприймання батьками своїх обдарованих дітей, в дослідженнях О. Овчарук спостерігається деяка класифікація, а саме: батьки не спостережливі, не усвідомлюють ранню обдарованість своєї дитини; батьки, котрі активно не сприймають особливостей обдарованої дитини, прояви здаються їм дивацтвом, безглуздя, неадаптивною поведінкою; батьки-експлуататори дитячої обдарованості і бачать в дитині можливість власного самоствердження через видатні здібності своїх дітей; батьки, котрі приймають і люблять свою дитину, а не її здібності [6].

Для виявлення обдарованості для батьків існують різні методи: від найпростішого батьківського спостереження до спеціально розроблених стандартизованих та тестових завдань.

Батьки використовують виховні стратегії: стратегія прямого виховного впливу, де вони постійно пропонують дітям якісь розвиваючі ігри, вправи. Інколи ця стратегія дає результати, але дуже часто в дитини виникає внутрішня протидія. Друга категорія батьків вважає, що вивчати та розвивати їхню дитину повинні фахівці. Але не потрібно повністю перекладати всі турботи на плечі інших, а самим знаходитись осторонь. Третя стратегія - коли батьки дають вибір своїй дитині й намагаються підібрати гарну школу, не контролюючи розвиток здібностей [2].

Найголовніше в таких сім'ях – атмосфера пізнавальних інтересів самих батьків, що є найефективнішою.

Батьки повинні добре знати, що обдаровані діти швидше за інших виконують завдання, прагнуть до розв'язання завдань проблемного характеру, які вимагають кмітливості, різних способів розв'язання, творчості.

Батькам потрібно застосовувати індивідуальний підхід до вирішення проблемних питань з дитиною, здійснювати контроль, але спрямувати свою

діяльність на організацію допомоги дитині, створити умови для забезпечення позитивного емоційного стану обдарованої дитини, творчої діяльності. Стосунки батьків з дитиною повинні базуватись довірі, повинні формувати в дітей стійкість у тихотравмуючих ситуаціях, навчати навичкам саморегуляції, вміння щодо адаптації у соціально значущому середовищі без зниження потреби в реалізації обдарованості [6].

Батьки повинні особливу увагу приділяти розвиткові пізнавальних інтересів дитини, адже завдяки їм формуються основні інтелектуальні вміння, необхідні для засвоєння знань, закладається основа для дальшого успішного оволодіння знаннями. Тому батьки повинні розвивати у своїх дітей активну пізнавальну діяльність, зацікавлювати дитину різними видами завдань.

Дитина не тільки повинна засвоїти певні знання а й навчитися спостерігати, виявляти взаємозв'язок між поняттями й міркувати, що можливо можливо лише засобами, що активізують пізнавальну діяльність.

Робота над розвитком пізнавальних інтересів дитини, активізує її діяльність, підвищує продуктивність праці. Батьківська допомога має бути обережною, а не насаджувати свої. Головне завдання батьків полягає у прагненні щоб навчальна діяльність приносила дитині радість, а не муки й гіркоту невдач. Дитина, яка захоплена справою, яка їй до вподоби, виявляє наполегливість, силу волі, критичне ставлення до загальновідомого. В творчості дитина може реалізувати всі наявні в неї знання, уміння та здібності.. Вона хоче бачити у батьках мудру дорослу людину, яка збагатить її уявлення про світ і про саму себе, прагнення рівноправного спілкування, щоб їх сприймали як особистості. Звичайно, перед батьками стоїть проблема формування особистості обдарованої, свідомого українського громадянина [5].

Отже, завдання батьків полягає в максимальному сприянні, стимулюванні активності та розвитку в дитини винахідливості, ініціативи, творчого підходу до навчання, тому потрібно створити атмосферу творчості, розкутості на уміння знаходити розв'язок нестандартних ситуацій, як націленість на відкриття нового.

Розвиваючи творчі здібності дитини, батьки виконують суспільний запит щодо формування особистості, здатної самостійно мислити, приймати сміливі й нестандартні рішення, творчо ставитись до праці. Саме такі творчі особистості мають високий рівень національної самосвідомості, що виявляє причетність їх до споконвічних духовних цінностей українського народу. А допоможуть їм такими стати їх перші порадики – батьки [1].

Таким чином, охарактеризувавши всі можливі умови розвитку обдарованості у дітей, поради для педагогів та батьків у їх вихованні та навчанні, можна зробити висновок, що для успішного розвитку обдарованих дітей між педагогами і батьками повинна бути співпраця, щоб розвинути всі потенційні можливості дітей, виховати їх розумними, щасливими, здоровими маленькими громадянами України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аніскіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. – К.: Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2005. – 128 с. – (Б-ка «Шкіл. світу»).
2. Гончарук, Ю.А. Організація роботи з обдарованими дітьми / Ю. А. Гончарук // Директор школи. – 2006. – № 25. – С. 27–28.
3. Зазимко, О.В. Основні теоретичні підходи до визначення обдарованості / О. В. Зазимко // Обдарована дитина. – 1998. – № 8. – С. 5–14.
4. Костюк, Г.С. Здібності та їх розвиток у дітей / Г.С. Костюк. – К. : „Знання”, 1963. С.52–60.
5. Кульчицька, О.І. Специфіка дитячої обдарованості / О. І. Кульчицька // Обдарована дитина. – 2001. – № 1 – С. 3 – 10.
6. 41 Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – 112 с.
7. 2 Ліньова І. О. Вплив родини на розвиток обдарованості дитини // Обдарована дитина – 2006 - №5.

Софія Мельник

Здобувач першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти, ІV курс

Педагогічний факультет

Прикарпатський національний університет

імені Василя Стефаника

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

Лазарович Н.Б.

м. Івано-Франківськ

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ УМОВ ДЛЯ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ОБДАРОВАНИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В ЗДО

Значну роль у процесі креативного розвитку обдарованих дітей відіграють батьки. Освітні заклади не можуть замінити сім'ю, як найбільш довготривалий соціальний інститут, який має найбільше можливостей у передачі соціального досвіду зростаючому поколінню. Тому надзвичайно важливо, щоб батьки стимулювали та активно впливали на хід креативного розвитку, навчання й виховання обдарованих дітей.

Метою закладу дошкільної освіти є допомога батькам у пошуку шляхів вирішення проблем, що часто зустрічаються у вихованні обдарованої дитини. Відповідно, основним завданням є створити дитині та її родині комфортні умови для розвитку творчого і пізнавального потенціалу підростаючого покоління[1].

Тому на передній план виступають завдання досягнення взаємодії вихователів дошкільного закладу та батьків. Взаємодія, за З. Ковальчук, – це систематичні, досить регулярні дії суб'єктів один на одного, обмін діями, спорідненість дій суб'єктів діалогічного спілкування, їхня координація, стійкість інтересів, планування спільної діяльності. Забезпечити таку взаємодію ЗДО та сім'ї можна за допомогою оновлення системи сімейно-суспільного виховання основними елементами:

- батьки – не просто помічники педагогів, а рівноправні учасники процесу різнобічного розвитку дітей;
- перехід освітніх закладів від домінуючих сьогодні форм масової роботи з сім'єю до групових та індивідуальних форм взаємодії, побудованих на діалоговій основі;
- здійснення на практиці диференційованого та індивідуального підходу до сімей;
- систематичне та цілеспрямоване надання різноманітної психолого-педагогічної підтримки сім'ям;
- встановлення ефективного контролю, заснованого на діагностиці, поетапного аналізу процесів навчання й виховання дітей, забезпечення їх своєчасної корекції у зв'язку з виникаючими труднощами та відхиленнями у розвитку дітей [6].

Вчена зазначає, що вихователь є координатором зусиль не тільки для оптимального розвитку обдарованих дітей, а також дітей, чия обдарованість на даний момент може ще не проявитися, не тільки просто здібних дітей, щодо яких є серйозна надія на якісний стрибок у розвитку їх здібностей, але й, перш за все, батьків цих дітей[6].

Всіх батьків сьогодні можна розділити на декілька груп:

- до першої, найбільш чисельної належать неуважні батьки, зайняті своєю працею, власними клопотами і байдужим ставленням до власних дітей.
- до другої групи належать батьки занадто стурбованих успіхами своїх дітей, надто вимогливих до них, які постійно зациклюються на своїх дітях. Вони намагаються реалізувати в них те, чого не змогли реалізувати в собі, тому такі діти ходять на різні гуртки, відвідують репетитора, займаються різними видами спорту.
- третя група батьків, яких приблизно четверта частина, перебуває у взаємодії з дітьми; вони усвідомлюють про недостатність знань та рівня своєї психолого-педагогічної культури, що не дає їм можливостей для досягнення взаємодії у спілкуванні з дітьми, з такими батьками спільно розробляють

стратегію подальшого розвитку обдарованої дитини[6].

Напрямки роботи з батьками обдарованих дітей в ДНЗ.

1. Психологічний супровід сім'ї обдарованої дитини:

- розширення можливостей розуміння обдарованої дитини;
- поліпшення рефлексії своїх взаємин з обдарованою дитиною;
- вироблення нових навичок взаємодії з дитиною;
- встановлення і розвиток відносин співробітництва і партнерства батьків з дитиною [6].

В цілому психологічна робота з батьками повинна бути спрямована на те, щоб навчити їх розуміти і приймати свою дитину, бачити її такою, якою вона є, а не тільки через призму її обдарованості. Необхідно підготувати батьків до того, що з обдарованої дитини виросте обдарований дорослий, і пояснити їм, що в цьому немає нічого страшного, що це - чудово.

Треба допомогти батькам обдарованих і здібних дітей зрозуміти, що їхня дитина, яка б вона не була, перш за все - дитина.

2. Створення інформаційного середовища.

Спеціально для батьків групи розробляється цикл батьківських зборів, наприклад, «Моя дитина - восьме чудо світу». Форми зборів дуже різноманітні: круглі столи, конференції, практикуми, «творчі скарбнички» і т.д. На сайті ЗДО можна розмістити рекомендації батькам обдарованих дітей, приміром, влітку – інформація про те, як розвивати дитину влітку, що нового і цікавого можна з нею дізнатися, які маленькі відкриття зробити.

3. Спільна практична діяльність

Пропонуються теми і завдання під час відпочинку з дітьми:

- «Цікавинки навколо мене» (сфотографувати або замалювати щось незвичайне, провести спостереження).
- «Чарівник на городі» (проведення дослідів на садових і городніх ділянках).
- «У далеких країнах» (фоторепортаж поїздки)
- «В гості до маленьких друзів» (провести спостереження за комахою) .
- «Загадки підводного світу» (спостереження, замальовки, фоторепортажі) .
- «Наука може бути цікавою» (дослідницька діяльність)

Необхідно познайомити батьків з дослідями із застосуванням природних компонентів: вітру, піску, сонця, каменів, води. Вони урізноманітнюють відпочинок, роблять його насиченим, цікавим, а, найголовніше, корисним для розумового, пізнавального, художньо - естетичного та фізичного розвитку дошкільника, підвищують його самостійну активну діяльність.

4. Підтримка і заохочення батьків на рівні дошкільного закладу.

Робота батьків обов'язково повинна підтримуватися і заохочуватися дошкільним закладом. Доцільно щорічно проводити свято «Ми славимо тих, хто нас прославив», спеціально для батьків можна організувати секцію «Батьківські університети», де батьки діляться досвідом своєї роботи з дітьми.

Отож, така система роботи дозволяє підвищувати правову та педагогічну культуру батьків, а також формувати практичні вміння та навички у вихованні здібних, талановитих дітей, що призводить до взаєморозуміння між дітьми і батьками.

Робота з батьками у ДНЗ спрямовується, в першу чергу, на адекватне сприйняття ними обдарованої дитини, унікальності її поведінки, інакшого світогляду, відмінних від інших схильностей та інтересів.

Консультативна робота з батьками в ДНЗ спонукає створити оптимальне середовище для навчання і виховання. Зокрема, пропонуємо тематику бесід і консультацій: особливості обдарованої дитини, вплив стилів дитячо-батьківських відносин на його розвиток, роль розуміння дорослими обдарованості, етапи становлення дитячої обдарованості та ін.

В. Сухомлинський зазначав, що до кожної дитини треба знайти індивідуальний підхід. Тому батьки повинні розвивати у своїх дітей активну пізнавальну діяльність, зацікавлювати дитину різними видами завдань (пошукових, логічних, ігрових). Дитина не тільки повинна засвоїти певну суму знань, а й навчитися спостерігати, порівнювати, виявляти взаємозв'язок між поняттями й міркувати. Батьківська допомога у таких випадках має бути обережною, зваженою, наштовхувати дитину на власні розв'язки, а не насаджувати свої.

Для дитини батьки повинні створити умови, щоб обдарована дитина мала змогу самостійно здійснювати свою індивідуальну діяльність, досягала маленьких чи великих перемог.

У наш час можна придбати багато цікавих дитячих книг, написаних рідною українською мовою; іграшок, починаючи від найпростіших пірамідок і кубиків та закінчуючи складними конструкторами і леґо-системами; розвивальних ігор. В арсеналі батьків нині є достатньо засобів, щоб мозок обдарованої дитини був "завантажений". Дитина, як правило, сама регулює інтенсивність і тривалість занять, захищаючи себе від перевтоми. Але батькам не варто форсувати зусилля дошкільника на оволодіння тією чи іншою навичкою.

Отож, завдання батьків полягає в максимальному сприянні, стимулюванні активності та розвитку в дитини винахідливості, ініціативи, творчого підходу до свого різнобічного розвитку. Дитина має мати улюблений затишний куточок, де вона може повністю усамітнитися і спокійно подумати. У кімнаті дитина повинна відчувати атмосферу творчості, розкутості на уміння знаходити розв'язок нестандартних ситуацій, як націленість на відкриття нового. Лише спільними зусиллями, доповнюючи і підтримуючи один одного, вихователі і батьки можуть досягти бажаних результатів. Адже у них одна мета – благо дітей, їх повноцінний, гармонійний і різнобічний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М.

- Богущ,.; Авт. кол-в: Богущ А. М., Беленька Г. В., та ін. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності [Текст] / І. Д. Бех. – Київ : Либідь, 2006. – 272 с
 3. Беленька, Г. В. *Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини* // Дошкільне виховання – 2019. - №2. с. 3-7.
 4. Богущ А. «Надія» дивиться в майбутнє. Обдарованість – що це? // Дошк. виховання – 1998. - №7. – С.24-25.
 5. Волощук І. С. Морально-естетичний аспект виявлення обдарованості дітей та розвитку в них творчих задатків // Педагогіка і психологія. – 1994. - №3. – С.21-27.
 6. Ковальчук З. Перебіг педагогічної взаємодії при різних рівнях професійних ставлень / З. Ковальчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. - 2011. - № 39(2). - С. 214-220.

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

***ОБДАРОВАНА ДИТИНА У ПРОСТОРИ
ВИХОВНИХ ІННОВАЦІЙ***

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН-ВЕБІНАРУ**

16 грудня 2020 року

Комп'ютерна верстка: Гуцман О.С.

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 4,34
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
76018, Україна, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57,
office@pnu.edu.ua, тел. (0342) 75-23-51